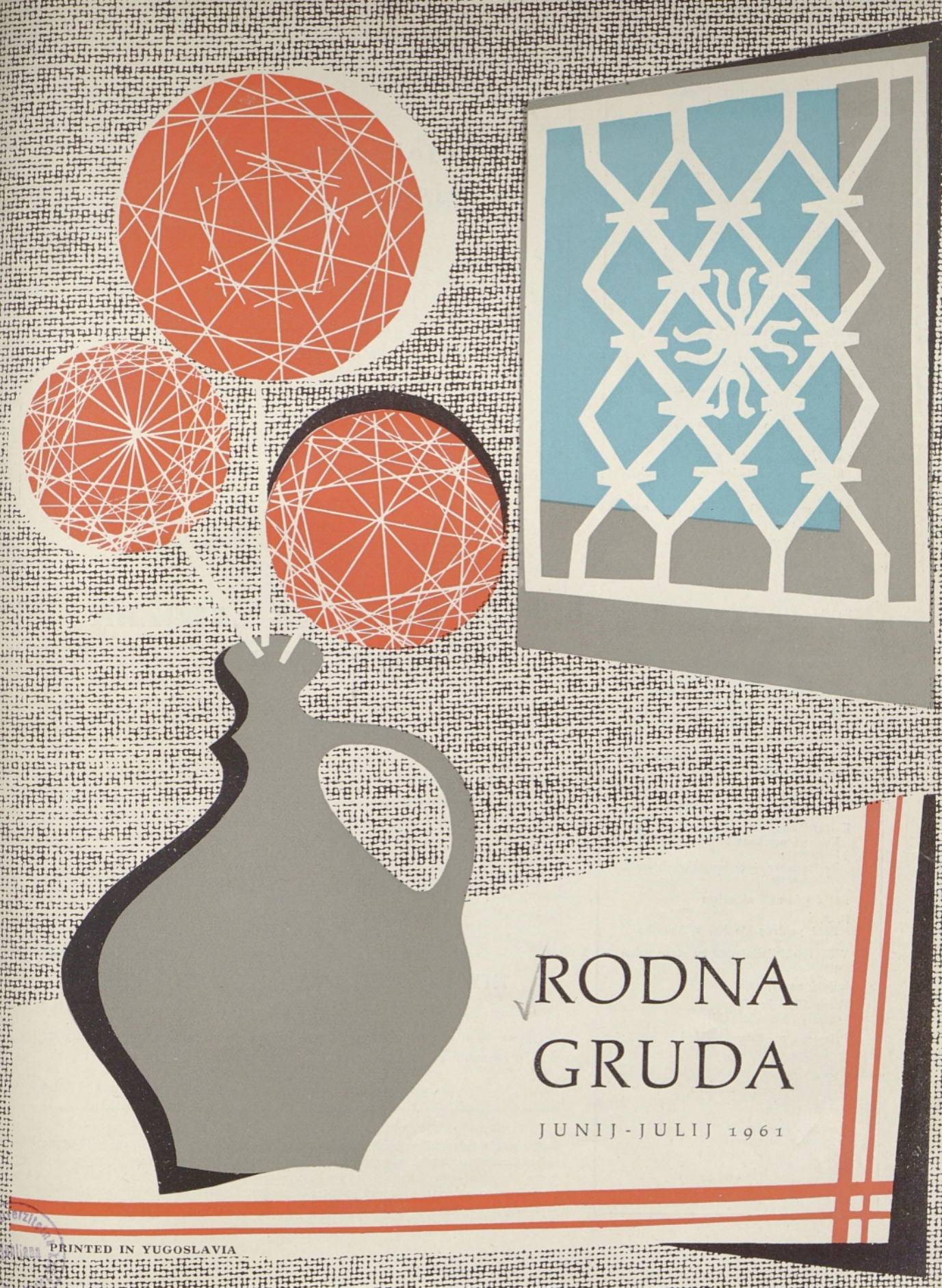

RODNA GRUDA

JUNIЈ-JULIJ 1961

VSEBINA

Dobrodošli ob Izseljenskem tednu
v Sloveniji

Srečanja Lidije Sentjurčeve v ZDA

Nova odgovorna urednica
»Rodne grude«

Večletni spor o dedovanju naših
državljanov po svojcih v ZDA
ugodno rešen

Marjan Sedmak:
Ob prvem srečanju slovenske
zamejske mladine

Izseljenci iz Avstralije čestitajo
predsedniku Titu

Cestitke Matici ob desetletnici

Razpis stipendij za našo izseljensko
mladino

Možnost izobrazbe naše mladine je
vsestranska

Branko Svetina:
Stipendiranje študentov na visokih
in višjih solah

Dan borca in Dan vstaje, dva spo-
minska mejnika

France Filipič:
Bila je noč (pesem)

Mile Pavlin:
Vrnitev

Kajuh:
Partizanovo slovo (pesem)

Tone Bančič:
Partizanski pohod ob žici okupirane
Ljubljane

Umrli je primarij dr. Tomaž Furlan

Nova topilnica v idrijskem rudniku

Po domači deželi

V kmetijstvo v Sloveniji bomo vložili
po 12 milijard na leto

Matija Savora:
Nekoč (pesem)

Kulturni zapiski:
Koncert pevskega zbora Koroških
Slovencev
Revija nove jugoslovanske dramske
ustvarjalnosti

Kaj delajo naši na tujem

V. P.
Pred poldrug sto leti v Ameriko

V Savinjski dolini 2000 let staro poko-
pališče

Rojaki nam pišejo

Franc Sikošek:
Samega sebe je nabil

Prispevki za tiskovni sklad

Mladi rod:
Slobodan

Nove priložnostne znamke

Tekma (slikopis)

Prežihov Voranc:
Premalo in preveč

Edi Kovše:
Zdaj me že ves svet pozna

Rojakinje, rojaki!

*Za učenje slovenskega jezika
lahko dobite TEČAJ
NA GRAMOFONSKIH
PLOŠČAH*

*Komplet plošč s priročnikom
stane 7.500 din*

Naročila sprejema

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Ljubljana, Titova 25 — Jugoslavija

OB DESETLETNICI
SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

bo moje darilo

novi naročniki „Rodne grude“

Tekmoval bom pri velikem nagradnem razpisu Slovenske izseljenske matice,
o katerem bo več spregovorila „Rodna gruda“ v prihodnjih številkah

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštšina plačana v gotovini. Odgovorna urednica prof. Zima Vrščaj, urednica in tehnična urednica Ina Slikan. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/11. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/3-155

Dobrodošli ob izseljenskem tednu v Sloveniji

Slovenija se je letos še prav posebno pripravila na sprejem dragih gostov — naših izseljencev, saj bo na svojih tleh pozdravila tudi rojake izletnike iz drugih bratskih jugoslovanskih republik. Kakor smo že poročali, bodo letos osrednje prireditve Izseljenskega tedna v Sloveniji v dnevih od 2. do 6. julija.

Letos mineva že osmo leto, kar vsako leto praznujemo v Jugoslaviji izseljenski teden. Doslej so bile prireditve v Zagrebu, v Beogradu, v Ljubljani, v Ohridu, Skoplju, v Sarajevu in Splitu, lani pa v Novem Sadu, Subotici in na Paliču. Letos pa je gostitelj Slovenska izseljenska matica, ki je pripravila glavne prireditve Izseljenskega tedna v Ljubljani, v Postojni in na Bledu.

Z letošnjimi prvimi skupinami smo se srečali že konec maja. Z veseljem smo segli v roke nekaterim našim znancem iz prejšnjih let. Veselilo nas je tudi to, da smo skoraj v vsaki skupini srečali tudi nekaj mladih obrazov, kar dokazuje, da so starši verno presadili v srca svojih otrok ljubezen do rodne grude, obenem pa tudi željo te mladine, da obišče in spozna današnjo Jugoslavijo in življenje v njej. Med letošnjimi obiskovalci so tudi nekateri ugledni društveni in javni delavci. Tako je s prvo skupino, ki smo jo pozdravili na obmejni postaji v Sežani 23. maja in so jo sestavljali večidel člani SNPJ, pripotoval urednik clevelandske rubrike v »Prosveti« Anton Šabec. Že pred dvema letoma smo se z njim osebno spoznali. Kljub temu, da mu je tedaj bolezen preprečila številne načrte, si je vendar nabral toliko vtisov iz prerojene domovine, ki jih je potem lepo in zanimivo opisal v »Prosveti« v svojih »Razgledih po domovini«. V presledkih nekaj dni, ob prihodih novih skupin, smo za njim krepko segli v roke Janku N. Roglju, predsedniku finančnega odbora Ameriške bratske zveze in znane mu javnemu delavcu, pri naslednji skupini pa Johnu Sušniku, glavnemu predsedniku Slovenske dobrodelne zveze. S posebnim veseljem smo letos prvič pozdravili rojaka Louisa Benigerja, vodjo druge letošnje večje skupine SNPJ, ki je prispela 2. junija. Mr. Beniger je glavni urednik »Prosvete«, glasila SNPJ, ki je med ameriškimi Slovenci najbolj razširjen časopis. »Prosveta« bo letos obhajala častni jubilej — 45-letnico izhajanja. S toplo besedo je mr. Beniger pozdravil domačo deželo, ko je z letala izstopil na zagrebškem letališču: »V nas je še zmeraj dovolj življenja, čeprav nismo več mladi. Še je živ utrip naših src. Naša slavna domovina nam je pri srcu. Mi živimo in čutimo z vami vsak dan...« je dejal med drugim.

S to skupino so pripotovali tudi zmagovalci v kampanji za nove člane SNPJ, ki so bili nagrajeni z brezplačnim obiskom Jugoslavije. To so bili prizadevni predsednik clevelandske federacije SNPJ, ki je lani tako uspešno organiziral izlet v domovino, Camillus Zarnick, član glavnega odbora SNPJ Maks Ku-mer, Mary Barquist in rojak John Rajkovič.

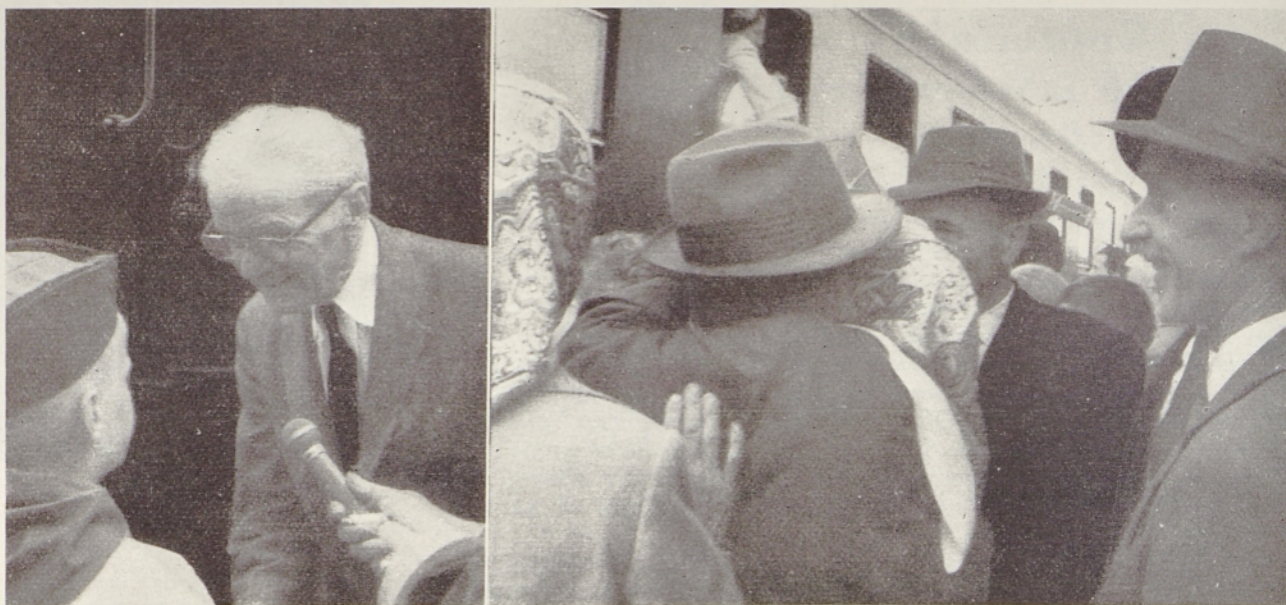
Iz partizanske skicirke naših umetnikov
France Mihelič: Partizanski logor

RODNA GRUDA

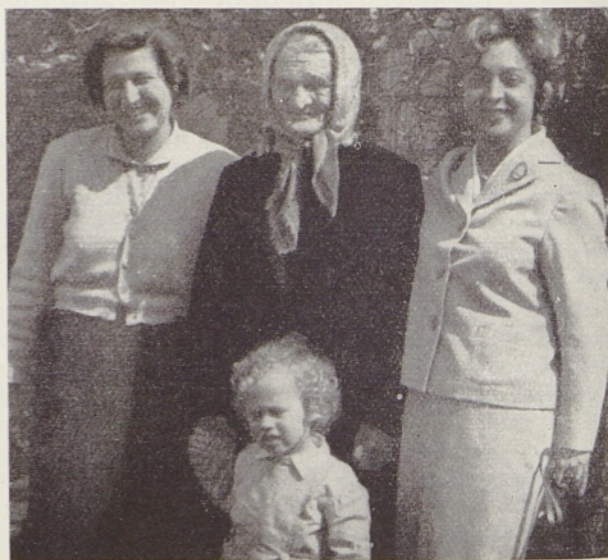
ILUSTRIRANA REVIIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

JUNIJ - JULIJ 1961 LETO VIII

Prva letošnja srečanja

Prvo letošnje skupino rojakov iz ZDA, večidel članov SNPJ, smo pozdravili na domačih tleh 23. maja. Na levi: pionirček pozdravlja rojaka Antona Sabca, urednika clevelandske rubrike v »Prosveti«.

V Argentini rojena Jožica Gulič (tretja od leve) je letos prvič obiskala svoje sorodnike v Prvačini.

Tudi iz vroče Argentine je letos lepo število rojakov obiskalo stari kraj. Na sliki Jože Lojk iz Buenos Airesa (prvi od leve), znani društveni delavec, ki je po dolgih desetletjih s soprogo prišel obiskat sorodnike v Črniče na Primorskem.

2. junija smo na domačih tleh pozdravili drugo skupino članov SNPJ, ki jo je vodil glavni urednik »Prosvete« glasila SNPJ mr. Beniger (na sliki s šopkom), za njim stoji na stopnici letala Edi Zarnick, sin rojaka Camila Zarnicka (na sliki s klobukom v roki) predsednika clevelandске federacije SNPJ, ki je lani organiziral obisk doslej največje skupine članov SNPJ ter letošnjega prvega zmagovalca v kampanji SNPJ za nove člane.

Skupino, ki je pripotovala konec maja, je vodil Janko N. Rogelj, predsednik finančnega odbora Ameriške bratske zveze in znani javni delavec (na levi sliki v svetlem plašču).

5. junija je odpotovala prva skupina s Kompasovim autobusom na izlet po Sloveniji. Obiskali so najlepše kraje, od štajerskih goric do obale našega morja. Podobnih izletov bo v sezoni še več. Organizirani so tudi izleti po vsej Jugoslaviji. V juniju je prispelo še več novih skupin iz ZDA. Največji sta bili skupina Slovenske ženske zveze pod vodstvom glavne tajnice Albine Novakove iz Chicaga in skupina »Glasa naroda«, ki jo je vodila Jennie Troha iz Barbertona.

Od 2. do 6. julija, ko bodo letos v Sloveniji glavne prireditve Izseljenskega tedna, bo glavno mesto Slovenije Ljubljana počastila udeležence Izseljenskega festivala. Dne 4. julija, na naš Dan borca, pa bo veliko srečanje vseh na že tradicionalnem pikniku ameriških rojakov, ki bo letos v Postojni.

Ta prireditve pa bo združena tudi s prooorstnim kulturnim programom. Zvečer bodo izletniki prenočili v Postojni, naslednji dan pa se bodo z avtobusi odpeljali na Gorenjsko. V Begunjah in v Dragi se bodo poklonili grobovom talcev in si ogledali prostore, kjer so bile med zadnjo vojno nacistične ječe za naše ljudi. Od tam se bodo odpeljali na Bled, kjer bodo preživel prijeten dan v tem našem najlepšem letovišču. Naslednji dan 6. julija se bo skupina iz Slovenije vrnila v Ljubljano, skupine iz drugih republik pa bodo vsaka zase nadaljevale izlete po Jugoslaviji.

Posebej toplo smo pozdravili tudi evropske rojake; s prvimi skupinami iz Francije in Nemčije smo se srečali na domačih tleh že v juliju.

Še enkrat kličemo vsem našim letošnjim obiskovalcem: Dobrodošli! Odpočijte in razvedrite se v naročju svoje rojstne dežele, ki ponosna praznuje letos pomembno obletnico: dvajseto leto ostaje jugoslovanskih narodov, iz katere je zrastle vse, kar danes smo in kar danes imamo.

SREČANJA LIDIJE ŠENTJURČEVE V ZDA

Kakor smo že poročali, se je tovarišica Lidija Šentjurčeva, članica Zveznega izvršnega sveta FLRJ, letos v maju mudila v ZDA, kjer je bila gost State Departmenta. Ko se je vrnila, smo jo zaprosili za kratek razgovor o tem njenem obisku, zlasti ker smo vedeli, da je imela tudi več razgovorov z našimi rojaki.

Tov. Šentjurčeva se je po programu State Departmenta srečala in sestala z mnogimi socialnimi, zdravstvenimi in prosvetnimi delavci. Med obiskom v Washingtonu se je razgovarjala z ministrom za zdravstvo Ribicoffom, predstavniki zunanjega ministrstva, Kongresa, direkcije za stanovanjsko graditev in s funkcionarji centralnih agencij za socialno skrbstvo in komunalno politiko.

Zlasti pomembno je bilo njeno srečanje z Ribicoffom, kjer je prišlo do izraza skupno prepričanje, da mora priti na področju socialnega skrbstva, zdravstva in šolstva med narodi in državami do večjega sodelovanja. Tov. Lidija Šentjurčeva je izjavila, da je treba to sodelovanje utrditi in razširiti, kajti »bolezní ne zbirajo meja, težave so enotne in izsledki znanosti na področju medicine ne morejo ostati svojina enega samega naroda«. Zato je bila ponovno naglašena potreba po sodelovanju.

Poleg drugih srečanj je bilo zanimivo in pristrčno srečanje tov. Lidije Šentjurčeve z gospo Rooseveltovo, kjer so govorili o problemih socialne politike, ter obisk tov. Šentjurčeve v Kongresu, kjer ji je priredil kosilo senator M. Mansfield. Tega kosila so se udeležili naš rojak

John Blatnik in drugi. Tovarišico Šentjurčevo je sprejel župan San Francisca mr. Christophor in ji v znak spoštovanja poslal ključ San Francisca s posebnim posvetilom.

Posebno toplo je bilo srečanje tov. Šentjurčeve z našimi rojaki. Povedala nam je, da je zlasti globok vtis napravil nanjo koncert »Tamburice« v Pittsburghu. Temu odličnemu ansamblu je po vestnem študiju slovanske in jugoslovanske folklore, pesmi in plesa, uspelo združiti klasične elemente folklore z elementi sodobnega ritma in sodobnih glasbenih teženj ter tako ohraniti to folkloro živo, umetniško zrelo in sodobno. Prvi del koncerta je bil posvečen jugoslovanski pesmi in plesu, drugi pa slovanskemu.

Tovarišica Šentjurčeva je v Slovenskem domu v Pittsburghu, ki praznuje letos 50-letnico, prisostvovala tudi nagradni tekmi kegljačev. Navzoči so bili trije še živeči ustanovitelji. Tov. Šentjurčeva nam je ob tej priložnosti rekla: »Treba je storiti vse, da se ohranijo zapiski in dokumenti zgodovine jugoslovanskega izseljenstva, dokler še živijo naši prvi izseljenci. Izseljenske matice naj pri tem pokažejo več iniciative. To ni samo zgodovina jugoslovanskega izseljenstva, to je tudi prispevek k zgodovini razvoja družbe.«

Tov. Šentjurčeva je izjavila, kako dobro delajo v Pittsburghu, kjer vlada med izseljenci raznih jugoslovanskih narodnosti tako lepa enotnost.

Drugo večje srečanje z izseljenci je imela tov. Šentjurčeva v Clevelandu. Predstavniki State Departmenta v Clevelandu, med njimi gospa

Jugoslovanska folklorna skupina »Tamburica« v Pittsburghu

Na svojem večtedenskem obisku v ZDA je članica Zveznega izoršnega sveta FLRJ Lidija Šentjurs obiskala tudi ameriškega ministra za narodno zdravje Ribicoffa. Po tem obisku se je srečala tudi z vdovo pok. ameriškega predsednika Roosevelta, gospo Eleonoro Roosevelt. Na sliki od leve: jugoslovanski veleposlanik v ZDA Marko Nikezić, ga. Eleonora Roosevelt, Lidija Šentjurs in minister Abraham Ribicoff.

During several weeks of travelling about the United States of America, Lidija Šentjurs, a member of the Federal Executive Council of the Federal People's Republic of Yugoslavia, has also visited Mr Ribicoff, the American Secretary of Health, and Mrs Eleanor Roosevelt. On the picture from the left: the Yugoslav ambassador in the USA Marko Nikezić, Mrs Eleanor Roosevelt, Mrs Lidija Šentjurs and Mr Abraham Ribicoff.

Zormanova, so se obrnili na Josie Zakrajškovo, vidno predstavnicu slovenske naselbine. Tako so Progresivne Slovenke z drugimi organizacijami priredile tov. Šentjurčevi v Slovenskem domu prisrčen sprejem. Tov. Šentjurčeva se je za spremen in pozdrave toplo zahvalila in govorila o naporih, prizadevanjih in uspehih Jugoslavije na področjih socialne politike, zdravstva in šolstva. Njen uradni spremljevalec mr. Henley je nato kratko pozdravil in nagovoril naše zbrane rojake. Govoril je o načinu dela State Departmenta in zaželel gostji, da bi čim boljše spoznala način življenja izseljencev njene narodnosti. Bil je lep večer.

State Department je skupno z lokalnimi činitelji organiziral za tov. Šentjurčevo program bivanja v Clevelandu za naslednji dan. V spremstvu gospe Zormanove je obiskala bolnišnico invalidnih otrok, ki je napravila nanjo zelo dober vtis. Gospa Zormanova je dejala, da vsakemu invalidnemu otroku, ki je potreben pomoči, nudijo vso skrb. »Dejstvo, da opravlja to humano delo tudi naša rojakinja, gospa Zormanova, me

je še prav posebej razveselilo,« nam je izjavila tov. Šentjurčeva.

V Chicagu se je tov. Šentjurčeva srečala le z manjšo skupino jugoslovanskih izseljencev, srečala pa se je tudi z rojakom Mariom Pilepicem, rodom z Reke, ki živi v Fontani, in z nekaterimi drugimi posamezniki.

»Dejstvo, da bo letos v izseljenskih naselbinah v ZDA vrsta jubilejnih proslav,« je naglasila tov. Šentjurčeva, »nalaga izseljenskim maticam in izseljenskim organizacijam naloge, da storimo vse, da ohranimo v čim večji meri zgodovinski material teh organizacij in slovenskih domov v ZDA.«

Ob zaključku svojih izvajanj je dejala:

»Želim preko Slovenske izseljenske matice ponovno povedati, da se zahvaljujem za vaše gostoljubje, da pozdravljam še enkrat vse tiste, s katerimi sem se srečala, pa tudi vse tiste, s katerimi se nisem mogla zaradi kratko odmerjenega časa. Želim našim rojakom vse dobro in da se kmalu spet vidimo, bodisi v vaši novi domovini, bodisi v Jugoslaviji.«

Nova odgovorna urednica »Rodne grude«

Z junijsko številko prevzema odgovorno uredništvo naše revije tov. Zima Vrščajeva, podpredsednica Slovenske izseljenske matice in odgovorna urednica Slovenskega izseljenskega koledarja, ki bo odlej vodila uredništvo obeh matičnih publikacij. Dosedanji odgovorni urednik tov. Tomo Brejc je to mesto opustil zaradi preobremenjenosti pri drugih dolžnostih in zaradi slabega zdravstvenega stanja. Tovariš Brejc, ki je bil odgovorni urednik »Rodne grude« od začetka njenega izhajanja, je s skrbnim urejanjem, izbiro gradiva in slik veliko pripomogel, da si je naša revija v osmih letih, odkar izhaja, tako krepko utrla pot v domove naših rojakov po vsem svetu. Zato mu na tem mestu izrekamo toplo zahvalo!

Novo odgovorno urednico, tov. Zimo Vrščajevo nam ni treba posebej predstavljati. Njene uredniške sposobnosti ste prav gotovo dovolj spoznali iz zadnjih letnikov koledarja, o katerih smo prejeli veliko pohvalnih ocen. Urednica in tehnična urednica bo kakor doslej Ina Slokanova. Uredništvo si bo tudi v bodoče prizadevalo, da s skrbno izbranim, zanimivim berivom in lepimi slikami čimbolj ustreže bralcem ter jim približa današnjo podobo domače dežele in življenje njenih ljudi.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Večletni spor o dedovanju naših državljanov po svojcih v ZDA ugodno rešen

Washington, 4. maja (Tanjug). Večletni spor o tolmačenju leta 1881 sklenjene konvencije med Srbijo in ZDA, ki jo je pozneje potrdila vlada FLRJ, je zdaj ugodno rešen. Vrhovno sodišče ZDA je sprejelo jugoslovanske argumente o recipročnosti pravice dedovanja, okrog česar se je pletel spor med veleposlaništvom FLRJ v Washingtonu in med ameriškimi sodišči nižjih instanc. Po sklepu vrhovnega sodišča, ki postane v ameriškem pravnem sistemu zakon, so jugoslovanski državljani pred ameriškim sodiščem v pravicah iz te konvencije izenačeni z ameriškimi državljani.

Na podlagi zakona o recipročnosti v dedovanju držav Kalifornije, Oregona, Montane, Arizone in drugih mora tuji državljan, če hoče dedovati v ZDA, dokazati, da je med njihovo domovino in ZDA uveljavljena recipročnost. V nekem sporu o dedščini je vrhovno sodišče Kalifornije razlagalo konvencijo tako, da se nanaša samo na jugoslovanske državljane, ki stalno bivajo v ZDA, ne pa tudi na tiste, ki živijo v Jugoslaviji. Tega sklepa so se pozneje držala sodišča še nekaterih ameriških držav.

V takšnem položaju je jugoslovansko veleposlaništvo v Washingtonu zaprosilo za intervencijo vrhovnega sodišča ZDA. Po podrobnem proučevanju zgodovinskih spisov in diplomatskih razmerij med Ameriko in Srbijo v nacionalnem arhivu ZDA je vrhovno sodišče sprejelo soglasen sklep, ki zagotavlja Jugoslaviji pravico naroda

z največjimi ugodnostmi. Zdaj ni več nobenih ovir, da jugoslovanski državljani dedujejo po svoji družini iz ZDA. Zamrznjeni skladi iz dosedanjih sporov o dedščini so zdaj s sklepom vrhovnega sodišča avtomatično sproščeni.

Lepo darilo rodnemu kraju

Izseljenec Stjepan Katić iz Bogote, Kolumbija, je v tovarni »Iskra« v Kranju naročil kinoprojektor v cinemascopu za svoj rojstni kraj Oskorušno na otoku Pelješcu v Dalmaciji. Njegovi rojaki so se darila zelo razveselili, saj je bila to prva kinoaparatura na Pelješcu. Zdravstveni center v Dubrovniku pa je nedavno prejel v dar rentgenski aparat za zdravljenje rakastih obolenj. Aparat je bil za 5000 dolarjev kupljen v Hamburgu po naročilu izseljencev bratov Galjuf ter Miloslavića in Andra Sambraila iz Južne Amerike. Brata Tešvić iz Dolnje Vrućice na otoku Pelješcu, ki že vrsto let živita v Ameriki, pa sta rojstnemu kraju poslala 4000 dolarjev za gradnjo nove ceste, dolge 3 km.

Pokaži »Rodno grudo« prijateljem

Pridobi nam nove naročnike

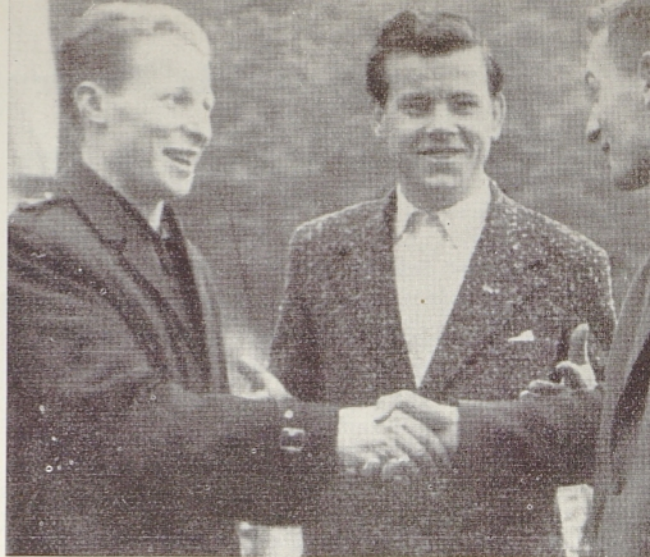
Ob prvem srečanju slovenske zamejske mladine

Še pred nekaj leti se slovenska zamejska mladina v javnem življenju ni udeleževala tako, kot bi se lahko in kot bi se morala. Uspešno je sicer delovala v lastnih narodnostnih organizacijah, tesnejših medsebojnih stikov pa mladim zamejcem iz Avstrije in Italije ni uspelo navezati.

Zadnji čas pa je prinesel velike spremembe: mladi zamejci so v poslednjih dveh letih navezali tesnejše medsebojne stike. Prav pred kratkim so mladinci iz Italije ustanovili svojo mladinsko organizacijo, ki jo imenujejo »Mladinska iniciativa«. Podobno, čeprav v težavnejših okoliščinah, se udeležujejo tudi mladinci s Slovenske Koroške.

Lanski Prvi mladinski dan zamejskih Slovencev v Trstu je bila prva tovrstna prireditev. Udeležili so se je mladi zamejci s Tržaškega, Goriškega, Benečije in Slovenske Koroške. Prireditev je lepo uspela. Letos 21. maja pa so se mladi zamejci ponovno zbrali, tokrat na prvo srečanje zamejske mladine pri nas.

Prireditev se je začela že v soboto, 20. maja, ko je zamejska mladina skupaj z jeseniškimi gostitelji nastopila v Čufarjevem gledališču na Jesenicah. Gledališka hiša na Jesenicah je bila

Toplo so si segli v roke: Julko Gogolet, mladi z Gorice, Anton Auber, litar z Jesenic, in M Bogataj, študent iz Celovca.

polna prisrčnega ploskanja in navdušenja, nastop se je zavlekel tja do polnoči.

Večina zamejskih mladincev pa je prispela v Planico v nedeljo. Prišlo jih je okoli tisoč! Naša znamenita Planica je bila pripravljena na slavnostni sprejem: z velike planiške skakalnice je goste pozdravljal velik napis: »Prvo srečanje zamejske mladine!« Pod njo je bil oder za zborovanje, ves prostor pa je bil okrašen z zastavami.

Že zgodaj dopoldne so se v Planici mlade odbojkarice »Bora« pomerile z jeseniškimi tovarišicami in si priborile zmago. Njihovim tovarišem pa ni uspelo, da bi zmagali v boju z žoge bolj vajenimi jeseniškimi mladinci. Približno ob istem času so se na Jesenicah pomerili nogometaši, popoldne so tekmovali še v šahu in namiznem tenisu.

Veliko zborovanje, ki bi moralo biti pod skakalnico ob enajstih, pa je preprečil dež, ki pa ni mogel pregnati dobre volje. Kljub temu, da je vztrajno deževalo, je povsod odmevala pesem. Zaradi dežja so prireditelji opoldne spremenili program. Ples, ki bi moral biti na prostem, se je preselil v jeseniške dvorane. Ko je prišla ura odhoda, je bilo to vsem veliko prezgodaj.

Na vseh prireditvah se je videlo, kako si mladi zamejci žele medsebojnega spoznavanja: ko so tekmovali, so neprestano bodrili drug drugega; prav tako je bilo ob nastopih in improviziranih pevskih nastopih pod planiško skakalnico, ko so mladinci zapeli vsi skupaj: Jeseničani, Tržačani, Goričani, Tržičani, Korošci in Benečani. Želja vseh, ki so se srečanja udeležili, je, da bi bile podobne prireditve tudi v prihodnje.

Marjan Sedmak

Koliko prisrčnih srečanj. Kako bi mogli brez plesa?

Izseljenci iz Avstralije predsedniku Titu

Skupina jugoslovanskih izseljencev iz Velingtona H. C. B. v Avstraliji je poslala redakciji beograjskega dnevnika »Borba« pismo, v katerem pošiljajo maršalu Titu čestitke za rojstni dan. Rojaki so želeli, da se pismo objavi. V njem pravijo med drugim:

»Dragi tovariš Tito,

ob Vašem rojstnem dnevu Vam pošiljamo najlepše pozdrave in čestitke iz najbolj oddaljenega kontinenta na naši zemlji in Vam želimo še mnogo, mnogo let. Čeprav nas loči več tisoč kilometrov od naše lepe domovine, zvesto spremljamo njen napredek.

Danes uživa Jugoslavija v svetu ugled, kakršnega še ni nikoli doslej in cenijo jo tudi tukaj, kjer živimo.

Ponosni smo, da Jugoslavija uživa tako velik ugled, ki si ga je pridobila s svojimi prizadevanji za mir v svetu. Videli smo številne azijske in afriške dežele in se prepričali, kar je skoraj nemogoče vse opisati, koliko je po svetu ljudi, ki žele Jugoslovanom veliko sreče.

Mi smo se končno ustavili na tem kontinentu, od katerega je Jugoslavija zelo oddaljena, toda

po zaslugi Vaše miroljubne politike so se številni mladi Jugoslovani zbrali pod jugoslovansko zastavo, ki vihra med številnimi drugimi v tem kraju Avstralije, kjer se gradi velika hidrocentrala.

Še enkrat Vas pozdravljamo in Vam čestitamo k rojstnemu dnevu z željo, da živite še mnogo, mnogo let ne le za srečo narodov Jugoslavije, marveč slehernega Jugoslavana na svetu.«

Visoko odlikovanje

Maršal Tito je podelil visoko odlikovanje Orden narodne osvoboditve zveznemu ljudskemu poslancu in predsedniku Zveze gostinskih zbornic Jugoslavije Edu Jardasu ob njegovi 60-letnici. Edo Jardas se je rodil leta 1901 na Reki, kjer je dovršil srednjo in trgovsko šolo, nato pa leta 1926 odšel za kruhom v Kanado. Tam se je vključil v napredno delavsko gibanje in postal urednik naprednih izseljenskih listov. V domovino se je vrnil leta 1948 in je bil nekaj časa predsednik ljudskega odbora na Reki.

Slovenski izseljenski matici čestitajo ob desetletnici

Tudi Zavod za slepo mladino je bil deležen njene skrbi, saj je posredovala povezavo med njim in slovenskimi izseljenci. Na njeno pobudo so ameriški rojaki ob obisku svoje stare domovine pogosto obiskali tudi Zavod za slepo mladino v Ljubljani in se zanimali za njeno dejavnost in potrebe. Te so bile posebno po vojni zelo velike. Ameriški rojaki so pomagali s sodobnimi specialnimi aparati in učili za slepe, poklonili pa so zavodu tudi mehanizirano pralnico.

Zavod za slepo mladino se je razvil v zadnjem desetletju v sodobno ustanovo za rehabilitacijo slepe mladine s potrebno moderno opremo, kar je v mnogočem tudi zasluga slovenskih ameriških izseljencev in Slovenske izseljenske matice. Slovenski izseljenci so prav tako pomagali še mnogim drugim ustanovam v Sloveniji. Nedvomno je, da so bile te akcije Slovenske izseljenske matice napredek za slepo mladino bolj obrodne spričo drugih, važnejših nalog njene obširne dejavnosti.

Iskreno želimo, da bi Slovenska izseljenska matica tudi v prihodnje uspešno opravljala svoje veliko poslanstvo: povezavo med slovenskimi izseljenci in »staro domovino«.

Zavod za slepo mladino
v Ljubljani

Društvo »Slavček« iz Freyming-Merlebacha tople čestita k desetletnici obstoja Slovenske izseljenske matice. V imenu društva se zahvaljujemo za Vaše požrtvovalno delo v dobrobit nas, izseljencev, in Vam želimo pri teh Vaših plemenitih prizadevanjih nadaljnjih uspehov.

Predsednik: Anton Skruba
Tajnik: Mirko Višnikar
Blagajnik: Nikola Stanič

Jugoslovansko
pevsko podporno društvo
»Slavček«, Freyming-Merlebach

ZA VSE ČESTITKE DRUŠTEV,
USTANOV IN POSAMEZNIKOV,
KI SMO JIH PREJELI
OB DESETLETNICI,
ISKRENA ZAHVALA!

Slovenska izseljenska matica

Razpis štipendij za našo izseljensko mladino

Kakor prejšnja leta tudi letos razpisujemo več štipendijskih mest za študente, otroke naših izseljencev, ki bi študirali v Jugoslaviji. Mogoč je študij slovenske književnosti, zgodovine in tehničnih ved na naši univerzi in visokih šolah in to za nekaj semestrov ali do diplome. Lahko pa se odločijo tudi za študij glasbe ali petja, igralske umetnosti (režije) itd. Mogoč je dopolnilni študij, to je specializacija v naših samostojnih inštitutih za rudarstvo, gradbeništvo in jedrsko fiziko. Prijavijo pa se lahko tudi za praktično izobraževanje v raznih strokah (kulturnoprosvetni dejavnosti v naših kulturnoprosvetnih društvi) za režiserje, pevovodje itd. ali v novinarstvu v uredništvih naših časopisov.

Pogoji so ugodni. Kandidatom je zagotovljeno stanovanje v študentskih domovih in štipendija v višini povprečne mesečne plače pri nas, kar zagotavlja razmeroma ugodno življenje.

Vabimo izseljenska društva in posameznike, da predlagajo primerne kandidate, ki se zanimajo za študij v Jugoslaviji in bi prišli v poštev za ta razpis.

Slovenska izseljenska matica

Možnost izobrazbe naše mladine je vsestranska

K razpisu štipendij Slovenske izseljenske matice za študij mladine naših izseljencev v Sloveniji je prav, da nekoliko spregovorimo o vsestranskih možnostih, ki jih ima danes mladina v Jugoslaviji, za izpopolnitev izobrazbe. Poleg strokovnih šol se je med nižjim in srednjim šolstvom zlasti povečalo število šol za glasbeno vzgojo. V Sloveniji je na tem področju pred vojno predvsem delovalo le društvo Glasbena matica v Ljubljani in še nekatera društva v večjih krajih Slovenije. Glasbeno šolo so imeli Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj, Kranj, Novo mesto, Krško. Danes pa ima samo Ljubljana šest glasbenih šol, vsaj po eno pa ima vsak večji kraj v Sloveniji. Za nadaljnji študij glasbe skrbita srednji šoli v Ljubljani in v Mariboru ter Glasbena akademija v Ljubljani. Mladi naraščaj za naša poklicna gledališča vzgaja akademija za igralsko umetnost ter srednja baletna šola.

Naše najvišje učno znanstvene ustanove, visoke šole in akademije so dosegle v letih po osvoboditvi velik razvoj. Popolnoma na novo so bile ustanovljene akademije za igralsko umetnost in akademija za likovno umetnost ter naslednje fakultete oziroma oddelki: fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo ter ekonomska fakulteta, združena zdaj s pravno fakulteto. Tehniška fakulteta je dobila svoj rudarski,

strojni in kemični oddelek, medicinska fakulteta pa je bila izpopolnjena s posebnim oddelkom za stomatologijo in je zdaj popolna, medtem ko je imela pred vojno le prvih pet semestrov.

V okviru najvišje znanstvene ustanove v Sloveniji, Slovenske akademije znanosti in umetnosti delujejo danes novi moderno opremljeni inštituti: Kemični inštitut Borisa Kidriča, Fizikalni inštitut Jožefa Stefana, Inštitut za elektriško gospodarstvo ter Inštitut za turbinske stroje.

Dalje je na razpolago mladini še vrsta po osvoboditvi ustanovljenih zavodov, ki samostojno razvijajo raziskovalno delo ter pospešujejo razvoj posameznih gospodarskih dejavnosti in drugih področij družbenega življenja. Naj navedemo le nekatere: Ekonomski inštitut Slovenije, Zavod za statistiko in evidenco LRS, Zavod za spomeniško varstvo LRS, Geološki zavod za Slovenijo, Geodetski zavod LRS, Centralni higienski zavod LRS, Zavod za proučevanje varnosti pri delu, Veterinarski znanstveni zavod, Inštitut za elektrovezve, Inštitut za hmeljarstvo v Žalcu, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, Zavod za napredek gospodinjstva itd.

Res, pot do izobrazbe je danes mladini široko odprta.

Štipendiranje študentov na višjih in visokih šolah

Štipendiranje študentov je sestavni del celotne politike v šolanju ljudi, in šolanje ter izobraževanje je organsko zraščeno s celotnim življenjem naroda ali celotne dežele. Zato ga moramo gledati predvsem v tej luči.

Zadnji čas je jugoslovansko gospodarstvo in vse naše družbeno življenje doživelo korenite spremembe. Vodenje, upravljanje raznih poslov se je preneslo iz osrednjih organov v osnovne enote, v občine. Skupnosti občin so dobile s tem ne samo pravico, temveč celo dolžnost, da urejajo vse stvari, ki so potrebne za njihov razvoj. Ta naloga pa nalaga občinam tudi to, da morajo same skrbeti ne le za dvig produkcije v podjetjih, za nova stanovanja, nove ceste itd., temveč morajo skrbeti tudi za vzgojo ljudi, ki bodo opravljali ta dela, skratka skrbeti za vzgojo strokovnjakov.

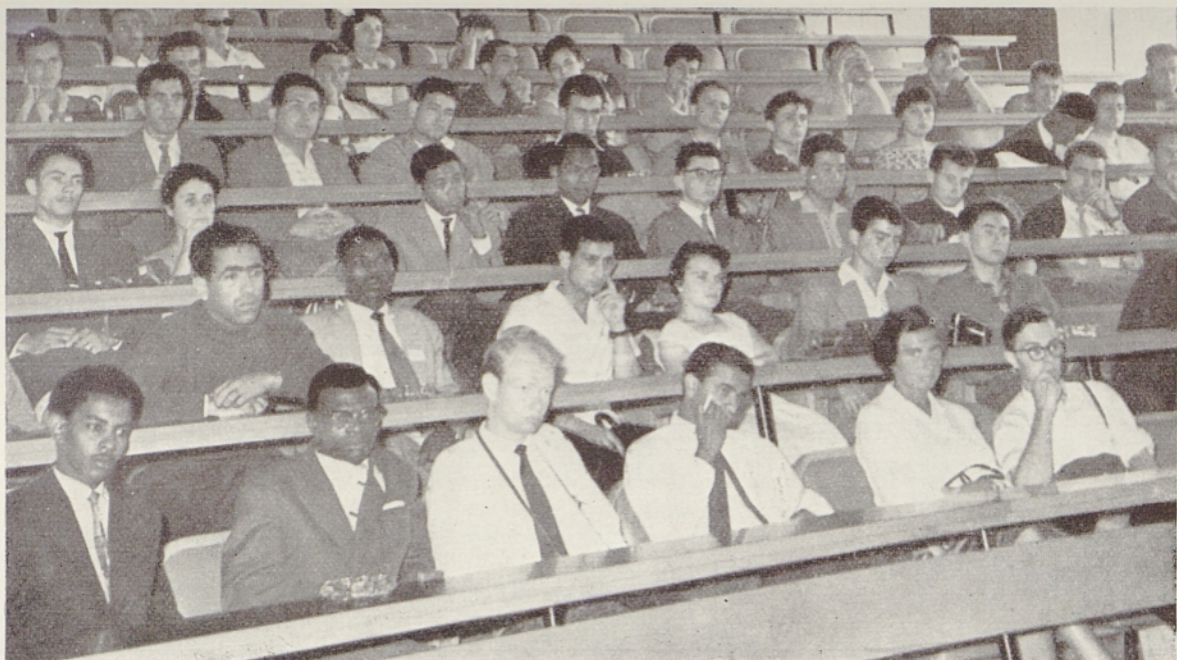
Dobili smo tudi že prve temeljne odloke in stališča o tem, kakšen naj bo način novega izobraževanja. Prva je bila resolucija o strokovnem izobraževanju, ki jo je izdala Zvezna ljudska skupščina približno pred letom dni. Ta govori o tem, da je treba urediti strokovno izobraževanje tako, da bo kar najbolj tesno povezano s podjetji in raznimi gospodarstvi, ki

potrebujejo take in take strokovnjake. Zelo poudarja tudi specializacijo za posamezne stroke, oziroma za posamezna dela. Podjetja naj sama organizirajo strokovno izobraževanje svojih ljudi v tolikšni meri in v takšni obliki, kakor njim najbolj ustreza. Resolucija predlaga ustanavljanje tako imenovanih izobraževalnih centrov, ki naj bi jih osnovala posamezna podjetja ali ustanove oziroma skupnost več podjetij ali ustanov. Ti centri naj bi bile specializirane šole za posamezne stroke in poklice, v katerih naj bi ljudje iz teh podjetij mogli dobiti ali izpopolniti svoje strokovno znanje od najnižje pa prav do najvišje stopnje. Začeli naj bi s poučevanjem tam, kjer je nehala osnovna šola, končali pa tam, kjer je znanja za opravljanje posameznega dela dovolj. V šolo drugam naj bi pošiljala potemtakem podjetja le ljudi za tista dela, za katera jim ne morejo nuditi izobrazbe doma.

V primerjavi s prejšnjim načinom izobraževanja je novost predvsem v tem, da so te oblike šol direktno povezane s podjetjem in njegovimi potrebami, prejšnji šolski sistem pa je bil bolj splošnega tipa, absolventi teh šol pa so imeli takšno znanje, ki v mnogih primerih ni ustrezalo zahtevam življenja.

Novo poslopje gozdarske fakultete, dograjeno letošnjo pomlad, v Rožni dolini v Ljubljani

Na ljubljanski univerzi in visokih šolah študirajo tudi številni slušatelji iz azijskih in afriških dežel

Posledice teh sprememb v obliki in vsebini šolanja je bil temeljni zakon o financiranju šolstva, ki smo ga dobili ob koncu lanskega leta. Ta zakon prevede, naj se šolstvo plačuje ne iz neklih skupnih virov, temveč določa, naj plačajo šole in vse druge oblike izobraževanja tista podjetja ali ustanove, ki najbolj potrebujejo takšne strokovnjake, kakršne dobivajo iz teh šol. To velja za tiste šole, ki so jih ustanovila n. pr. podjetja ali skupnosti podjetij za svoje potrebe, kakor tudi za šole izven teh centrov, to je za osnovne, srednje in visoke šole. Visoke šole, ki nas v tem primeru najbolj zanimajo, vzdržuje in razvija še vsaka ljudska republika iz republikah skladov za ta namen. Pač pa višje šole, ki sodijo v sklop visokega šolstva, financirajo že institucije, ki so manjše od republiških, n. pr. okrajni ljudski odbori. Sčasoma bo verjetno prišlo do tega, da bodo tudi te šole neposredno vzdrževali tisti, ki jih potrebujejo, t. j. podjetja ali drugi interesi.

Zakaj je prišlo do teh sprememb? Zato, ker so naši gospodarstveniki in drugi strokovnjaki želeli ne samo vskladiti izobraževanje s praktičnimi potrebami, ampak ga tudi pospešiti. Dokaz temu je tudi naše načelo, naj študira, naj se izobražuje in izpopolnjuje za svoj poklic vsakdo, ki ima za to sposobnosti. Edino merilo naj bo sposobnost za določen študij in potrebnost tega študija, drugega nič. Tako lahko študira recimo na univerzi tudi človek, ki ni opravil

srednje šole. Uspešno opravljena srednja šola je bila še do nedavnega pogoj za vpis na univerzo, zdaj pa mi več. Vpis na vse šole, tudi na višje in na univerzo, smo sprostili tako daleč, da more študirati kot izreden študent tudi tisti, ki je redno zaposlen. S tem hočemo doseči, da bi imel možnost za študij kar najširši krog ljudi, ki ima za to sposobnosti. Tako bi s pospešeno hitrostjo prišli do strokovnjakov, ki jih naše gospodarstvo in družbene službe tako zelo potrebujejo. Statistiki so izračunali, da bi moralo v prihodnjih 20 letih končati te šole v naši državi vsako leto okrog 40.000 ljudi, če hočemo doseči pri nas stopnjo znanja, kakršno si želimo.

Štipendiranje in njegov smoter nam postaneta ob vsem tem kaj hitro jasna. Ob iskanju najboljših ljudi se je pokazalo, da je bil dosedanji način podeljevanja štipendij študentom na visokih in višjih šolah le neke vrste podpora študentu. Manjka izraz načrtne politike izobraževanja. V novem sistemu izobraževanja naj bi bilo štipendiranje tako urejeno, da bo reševalo ne samo trenutne potrebe, ampak tudi potrebe vsaj bližnje prihodnosti, zlasti v tistih panogah, za katere v našem življenju najbolj potrebujemo ustrezne strokovnjake.

Doslej je delal precejšnjo oviro takemu razvoju štipendiranja predpis, ki je določal, kolika naj bo najvišja mera štipendiranja. Tega predpisa sedaj ni več. S tem je omogočeno, da dobi študent tolikšno štipendijo, kolikršno za življe-

PRVEGA JULIJA LETOS PRAZNUJE NAJVEČJI DNEVNIK AMERISKIH SLOVENCEV
»PROSVETA«, GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

45. O B L E T N I C O

OB TEM POMEMBREM JUBILEJU TOPLO ČESTITAMO UREDNIŠKEMU ODBORU IN
VSEM SODELAVCEM TEGA LISTA, KI IMA VELIKE ZASLUGE PRI OHRANITVI NARODNE
IN NAPREDNE MISLI MED SLOVENSKIMI IZSELJENCI V AMERIKI.

»PROSVETI« ŽELIMO, DA BI BILA ŠE NADALJE TAKO ČVRSTA VEZ MED NAŠIMI
AMERIŠKIMI ROJAKI IN DA BI SI UTRLA ŠE ŠTEVILNE NOVE POTI V SLOVENSKE
DOMOVE.

Slovenska izseljenska matica

nje in študij potrebuje. Omogoča pa tudi, da bo med tistim, ki štipendijo prejema, in tistim, ki jo daje, čvrstejša vez in medsebojna odgovornost, česar doslej, ko je štipendija v mnogih primerih predstavljala le neke vrste socialno podporo, ni bilo mogoče opaziti v zadovoljivi meri.

V prvi polovici zadnjega šolskega leta je štipendije na področju LR Slovenije na visokih in višjih šolah prejemale okrog 3500 študentov, kar predstavlja okrog 37 % ali nekaj več kot tretjino študentov na teh šolah. Razen njih je dobivalo redne mesečne dohodke v obliki plačanih študijskih dopustov ali podobnega še okrog 500 študentov (statistika je zajela samo redne študente). V prihodnjih obdobjih pa je pričakovati, da se bo to število precej spremenilo. Najbrž se bo to zgodilo že letošnje jesen.

V Sloveniji študira na visokih šolah tudi več študentov iz drugih držav. Ti prejemajo štipendije po drugačnem sistemu. Med študenti pri nas, ki nimajo jugoslovanskega državljanstva, je tudi precej zamejskih Slovencev. Drugi tuji študentje v šolah v Sloveniji so iz nekaterih evropskih držav, največ pa iz azijskih in afriških. Iz azijskih in afriških držav študira pri nas 48 študentov, ki dobivajo pri nas štipendije. Največ jih je iz Jordana, Indonezije in Združene arabske republike. Ostali so iz Alžira, Iraka, Tanganjike, Indije, Kenije in Nigerije. Pri nas študirajo razne stroke, največ tehniške vede, medicino, ekonomijo in filozofijo.

Branko Svetina

Monografija o Ivanu Meštroviću

V izdaji zagrebške založbe »Matice hrvatske« bo letos izšla obširna monografija o ameriškem kiparju jugoslovanskega rodu Ivanu Meštroviću. Uvodni esej k monografiji je napisal kustos Kabineta grafike v Zagrebu Željko Grum, ki je tudi izbral reprodukcije za objavo v tej knjigi. V tej publikaciji velikega formata bo objavljenih 154 reprodukcij Meštrovićevih umetnin. Knjiga bo tiskana v bakrotisku na posebnem papirju in bo izšla v srbohrvatskem, nemškem, angleškem, francoskem in ruskem jeziku.

V Dubrovniku bo zgrajen dom počitka za izseljence

Okrajni odbor izseljenske matice v Dubrovniku je že lani začel uresničevati zamisel za gradnjo doma-hotela, ki bi bil namenjen našim izseljencem iz vseh jugoslovanskih republik. Izseljenski dom bo edini te vrste ob našem lepem Jadranu. Imel bo lepo urejene sobe s skupno sto ležišči. V pritličju bodo prostori za družabno življenje, pisarne in izseljenski muzej. Dom bo namenjen predvsem izseljencem-upokoјencem, ki se bodo odločili, da večer svojega življenja preživijo v rojstni domovini. Z gradnjo bodo pričeli letos.

DAN BORCA IN DAN VSTAJE

dva spominska mejnika

Četrtega julija praznujemo Dan borca. Koliko veličastnih, lepih in bridkih spominov se prepleta s tem dnem! To je spomin na očeta in brata, mater in sestro, sina in hčer, na vse tiste drage, ki so junaško padli, da danes svobodni lepše živimo. To je spomin na herojsko epopejo vojske, ki jo je pred 20 leti ustvarilo ljudstvo, ki se je v začetku skoraj goloroka v srcu Evrope junaško bojevala proti sodobno oboroženim so-vražnim divizijam, hudo krvavela in zmagala.

Vse letošnje leto je posvečeno spominu 20. obletnice oborožene vstaje jugoslovanskih narodov. Glavnih spominskih svečanosti, ki jih bomo imeli v juliju, se bodo prav gotovo udeležili tudi številni rojaki. Največja jugoslovanska proslava je bila 4. julija v Titovem Užicu v Srbiji, ki so ga partizanski borci že v jeseni leta 1941, kmalu po ustanovitvi partizanskih enot, za krajšo dobo osvobodili. Letos so tu odkrili velik kip maršala Tita.

Osrednji proslavi v Sloveniji bosta 22. julija, na naš Dan vstaje, ki ga praznujemo v spomin na dan, ko je pod Šmarno goro pri Ljubljani počila prva slovenska partizanska puška. Na predvečer, 21. julija, bo v Ljubljani v Tivoliju veliko zborovanje, združeno s kulturnim programom, na katerem bodo nastopili najboljši zbori in godbeniki iz raznih krajev, skupaj nad dva tisoč pevcev in nad tri sto godbenikov. Kulturne in zabavne prireditve se bodo vrstile skozi vso noč. V tistih dneh bodo prirejene tudi razne spominske in umetniške razstave. Naslednji dan se bodo množice zbrale v Žužemberku ob Krki v Suhi krajini, kjer bo spominska proslava ob novozgrajeni grobnici, v kateri počiva en tisoč dve sto borcev iz Žužemberka in okoliških krajev.

France Filipič

Bila je noč

Bila je noč in sneg je svet zamedel
in gluha noč volkove je zbudila,
ko mladi dan si zarje svet natkal je,
volkov se tropa silna je zgrnila.

Pognali so se v pohorske strmine,
išoč za borci, v strelcih, brez poti,
pošastna množica se bataljonu
je tiho bližala od vseh strani.

Na okopih borci čakajo volkove,
puste jih čisto blizu, kar »hura«
kot vihra bukne in ognjene borbe
mogočni zubelj k nebu vzplapola.

Obkoljen bataljon se bil je, bil je
kot nikdar prej pogumnega srca,
tam v zasnežem gozdu za okopi
popadal je do zadnjega moža.

V samotni hiši babica je predla,
kar se pod prsti ji utrga nit,
navrejo solze ji v oči usahle,
v tem hipu padel je njen vnuk ubit.

Nihče ne ve, kdo zadnji se je zgrudil,
z raztrgano dlanjo zaril se v sneg
in ustne svoje smrti je ponudil;
nihče iz boja ni spustil se v beg.

Objavljamo pesem Franceta Filipiča iz cikla »Bataljon na mrto straži« v zbirki »Ptice letijo v daljavo«, posvečeno junaškemu Pohorskemu bataljonu, ki je v svoji poslednji borbi z okupatorjem 8. januarja 1943 izkrmavel do zadnjega moža.

Nikolaj Pirnat: Borili so se kakor

Iz rahlo modrikaste meglice so se pokazali obrisi Ljubljanskega gradu in nebotičnika. Poročnik Franjo je strmel predse in napenjal oči. Skozi odprto lino je vdiral v kabino topli pomladanski zrak z duhom po sveže zorani zemlji in vlagi. Motor je enakomerno brnel, le včasih je nekoliko zategnil, kot bi se hotel za trenutek oddahnuti. Instrumenti so takrat zadržali, vsi kazalci so zdrsnili za spoznanje naprej in se spet vrnili.

Poročnik Franjo je podprl glavo z levico in se naslonil na rob kabine. Takrat je nekdo rekel po radiu: »Ljubljana!« Franjo je v pesti stisnil okroglo konzervno škatlo, da so ga zaboleli člen-

Mile Pavlin:

Vrnitev

ki. Še enkrat je prebral napis na kosu papirja, prilepljenem na škatlo: »Kdor najde, naj da škatlo Ježevi mami!«

Franjo se je po petih letih vračal domov.

Zadnje dni so letalci na majhnem letališču blizu Zadra v Dalmaciji živeli v nekakšnem pijanem zanosu. Na svoje osebne zadeve so mislili manj kot kdaj koli prej. Vsi so vedeli, da bo vojne vsak čas konec. Sovražnik, ki je prizadejal toliko gorja, je bežal. Vsako uro so radijske postaje javljale imena osvobojenih mest in vasi. Tudi na to so se navadili in kmalu jih take novice niso več posebno vznemirile. V kratkih odmorih med poleti so mehaniki pregledovali letala in jih polnili z bencinom, oljem, vodo, bombami in strelivom. Takrat so letalci v naglici kaj pojedli, sprejeli nova povelja in načrtali spremembe položaja na zemljevide. Rdeče črte, s katerimi so beležili sovražne položaje, so se križale in bočile. Toda vsako uro so jih morali brisati in nato načrtovati vse bolj in bolj proti zahodu. Čeprav bi tega ne bilo, bi tudi sami videli, kako je na bojišču. Na svojih poletih so videli po cestah reke beguncev, zavrženo orožje, prevrnjene avtomobile in tanke, porušene mostove.

Franjo je letel nekje nad Istro, ko mu je glas z zemlje povedal po radiu: »Ljubljana je bila danes zjutraj osvobodena.« Glas je čudno drhtel. Bil je njegov tovariš Ljubo, rojak iz Ljubljane.

Ob sončnem zahodu so se spustili na zemljo. Čeprav je bil Franjo ves otrpel od sedenja in zaspan, da mu je oči kar obračalo, je stekel

v kantino in odprl radio. Poiskal je Ljubljano. Iz sprejemnika so se vrstile partizanske koračnice, nato proglasi in poročila. Le o bojih za mesto in o tem, ali je kaj porušeno, ni bilo nič slišati. Spraševal je tovariše, če vedo kaj o tem. A nihče ni vedel nič točnega. Sedel je ob sprejemniku pozno v noč in poslušal. Slišal je tudi znak Radia Ljubljane — kukavico. Spomnil se je predvojnih časov, ko je v hišici pod Rožnikom navijal aparat.

Komaj se je začelo daniti, ko ga je zbudil Ljubo: »Vstani, zaspane! V patroljo poletimo! Nad Trst! Ko bomo leteli nazaj, pogledamo še v Ljubljano.«

Franjo je bil že nared. Poiskal je prazno konzervno škatlo, jo opremil z napisom in vložil vanjo kratko pismo: »Mama, če si živa in zdrava, stopi na hišni prag in mahaj z belo rjuho. Nasvidenje! Franjo.«

Hitro so bili v zraku. Štirje spitfireji so se strnili v gručo in jo urezali proti zahodu. Sonce je vzšlo in pozlatilo morje. Pod njimi je zrasla Istra. V daljavi so že zagledali Tržaški zaliv z mestom. Nekajkrat so zaokrožili, pustili za seboj skalno gmoto Doberdoba, si ogledali Gorico in se znova vrnili nad Trst.

»Sedaj pa proti Ljubljani!« je poveljeval Ljubo. Spustili so se nizko k zemlji. Kmalu so naleteli na dvotirno železnico. Nad njo so poleteli proti severu. Gruča se je razletela. Spitfireji so se prehitevali, zaostajali, preskakovali griče, se oddaljevali in zbliževali kot gruča otrok, ki se podijo za žogo.

Franju se je letenje zdelo prepočasno. Dokler je spodaj še pokalo, je čas hitreje mineval. Moral je paziti na sovražne lovce, poslušati povelja in iskati cilje na zemlji.

Postojna! Po beli cesti se je pomikala povorka. Spredej je plapolala trobojnica. Za njo je harmonikar nategoval meh. Tipke so se blestale v jutranjem soncu, ljudje so mahali letalcem s krampi, lopatami, robci in rutami. V odgovor so jim pomahali s krili.

Kot blisk so preskočili vrhniške klance. Franjo je bil vedno bolj nestrpen. Plin je odprl do konca. Po hrbtu je začutil leden srh. Tedaj je zagledal Ljubljano. Zastrmel se je v obrise mesta, ki ga je v zadnjih letih tolikokrat gledal le v sanjah. Bil je kot začaran. Zavedel se je šele, ko je mimo švignil zvonik viške cerkve. Ljubo je zavriskal v mikrofoni.

Sam sebi ni mogel verjeti, da je vse skupaj resnica. Božal je z očmi znane ulice, kjer se je, samosrajčnik, podil z družino. Bile so prazne. Zdelo se mu je, da leti z velikansko brzino kot ni še nikoli. Vse je kakor črta švigalo mimo. Že je preletel tobačno tovarno in začel obračati: znašel se je nad Šiško. Tako čuden občutek je imel, tako tuje se mu je zdelo letenje, kot bi

Božidar Jakac:
Stara Ljubljana
(jedkanica)

prvič sedel v letalu. Opazil je ljudi, ki so prišli iz hiš na cesto in mahali. Spet je bil nad Rožnikom. Preden je utegnil poiskati domačo ulico in hišo, je že preletel tržaško železnico. Ko je nato spet obračal, ga je zaneslo nad Podsmreko. »Kakšen zlodej je pa to!« se je začudil. Spomnil se je, da leti na spitfireju z brzino nad štiri sto kilometrov na uro, da to ni »potez«, ki je komaj dosegel borih sto dvajset. Da ni več devetintrideseto leto, temveč petinštirideseto.

Kako se je vse spremenilo. Kdo ve, kako so se spremenili tudi ljudje v mestu? Gotovo so drugačni, kakor jih je zapustil pred leti.

Povzpел se je više. Pričel je krožiti in ogle-dovati. Znova je začel iskati domačo hišo. Poiskal je viško šolo in zagledal svojo pot, ko je hodil iz šole domov. Našel je mesto. Toda kaj je to? Hiše ni nikjer. Tam je sicer stala neka hiša, toda čisto drugačna kot njihova. Njihova je bila bela, ta pa je rdečkasta. Tudi ograja je čisto drugačna in hiša ima drugačno obliko. Mrzlično je iskal pod seboj, znova prehodil z očmi pot iz šole domov. Ne, hiša je tu, in edino ta, toda drugačna.

V tem ga je zmotil Ljubov glas: »Si pozabil, kje si doma?« Ni mu odgovoril, le srce se mu je skrčilo ob misli, če niso morda matere ubili ali pregnali, se polastili hiše in jo prezidali po svoje.

Znova se je spustil nad strehe. Preletel je hišo. Šele zadnji hipec je potegnil krmilno palico k sebi, da je letalo kot plašen ptič zletelo kvišku. Konservno škatlico je ves čas držal v rokah. Sti-

skal jo je s prsti, jo mečkal in se potil. Ko se je spustil drugič vzdolž ceste, jo je odvrigel. Videl je, kako je nekajkrat odskočila in se zakotalila v obcestni jarek. Ko se je vrnil, je okoli nje stala gruča otrok. Mednje se je rinil starejši moški. Franjo je spoznal soseda Petrača. Medtem ko je obračal, ga je videl, kako se je sklonil v jarek potem pa stekel proti domu.

Franjo je krožil nad Rožno dolino in gledal z enim očesom domačo hišo. Skrbelo ga je, da ne bi prezrl znaka z belo rjuho. Prvi krog, drugi krog. Franju so stopile na čelo znojne kapljice. Okoli hiše se ni nič zganilo. Nekaj širših krogov. Morda je bolna? Mogoče je tako zmedena. Išče rjuho, pa je kot nalašč prav danes ne more najti. Kaj če se je onesvestila. Za mater je lahko preveč, če po petih letih izve, da je sin še živ. Sin, ki so ga imeli vsi že za mrtvega.

»Nekam dolgo je ni...« je počasi spregovoril Ljubo. »Odrinimo! Bencina nimamo več dosti.«

Še en krog. Nič. Franju je razbijalo srce v prsih, po udih se mu je razlivala vročina.

»Tako sem čakal, tako sem se veselil, sedaj pa tole,« je mrzlično mislil. »Koliko nas je takih? Za nekatere je še huje. Izgubili so vse, ne samo matere.«

V mislih je še enkrat prehodil vso svojo pot med vojno. Iskal je besede ali dejanja, s katerimi se je morda izdal sovražniku. Obral je vse svoje znance, toda zaman. Tiste mesece, dokler je bil partizan v Sloveniji, je tako ali tako imel

partizansko ime. Zadnje mesece, ko je bil že letalec, nihče njegovih tovarišev ni bil ujet.

Poleti štiridesetega leta je odšel služiti vojsko v Makedonijo. Preden je utegnil prvič na dopust, so bili dopusti ukinjeni. Niti vedeli niso, da se je začela vojna, ko je bilo letališče prvič bombardirano. Letala so jim uničili na tleh. Niti strela ni mogel sprožiti, preden so jih zajeli. Potem so se v plombiranih vagonih vozili mimo Maribora v Nemčijo. Iz taborišča je nekajkrat pisal domov, a odgovora ni bilo. Poskusil je pobegniti. Prvič se mu ni posrečilo. Ujeli so ga in zaprli v vlažno klet nekega gradu. Odsedel je kazen in spet prišel v taborišče. Ker je bil oficir, mu ni bilo treba delati. Kljub temu se je javil. Znova je pobegnil. To pot mu je uspelo. Nekaj mesecev se je potikal po gozdovih, se hranil s sadjem in surovim krompirjem, ponoči pa pešal. Po dolgem in napornem iskanju je prišel v Cankarjevo brigado. Z znanjem in hrabrostjo se je kmalu povzpел. Ob napadu na Žužemberk je bil že operativni oficir bataljona. Takrat je bil huje ranjen. Kapitulacijo Italije je dočakal v bolnišnici.

K a j u h :

Partizanovo slovo

*Večer je. V breze veter se zaganja,
tovariši so že odšli naprej,
sama sva sredi teh samotnih vej.*

*Z menoj, dekle, si žalost vso nosila,
ah, kdo bo nosil žalost zdaj...
Z menoj si boli in radost delila,
ah, kdo, kdo jih delil bo zdaj?*

*Še dosti, dosti bi povedal,
a vse besede v prsih mro.
Samo še to: da rad pogledal
poslednjič v tvoje bi oko.*

*A zdaj odidi, pojdi zdaj domov,
žrtvuj se in ne straši se grobov,
če vrnem, vrnem se, ko svet bo nov!*

Jeseni je odšel z drugimi letalci v Bosno, potem na Vis, v Italijo in Afriko. Vrnil se je z letali...

»Maha...« je zakričal sosed. Franjo se je zdrznil. V prvem hipu ni mogel najti domače hiše, a oko je obviselo na nečem belem, ki je plapolalo med drevjem. Zapodili so se proti zemlji. Franjo je ta hip zagledal drobno materino postavo...

Zdaj so se vzpeli na tisoč metrov in jo ubrali proti morju. Franjo je v nosu začutil nekaj mokrega, slanega.

Mimilo je nekaj dni. Štirje letalci so dobili dovoljenje, da lahko obišejo rodno Ljubljano in tam za nekaj ur pristanejo. Med njimi je bil tudi Franjo. V letalo je spravil nekaj kilogramov riža in mrežo s pomarančami.

Tisti dan je v Ljubljani dolgo ležala megla. Prebijali so se nad Barjem tik nad zemljo. Švignili so med nebotičnikom in Gradom nekaj metrov nad strehami. Ljubljansko letališče. Izvlekli so kolesa in se spustili. Preden so izključili motorje, je ves zasopel pritekel k letalcem poročnik in komaj spravil iz sebe: »Tovariši, kako ste vendar mogli pristati? Letališče je še polno min.«

Z avtom komande so se pripeljali do Figovca in se zmenili glede vrnitve. Potem so se razšli.

Peš jo je mahnil po znanih ulicah proti domu. Kljub nestrpnemu pričakovanju je hodil počasi in s polnimi pljuči vdihaval zrak domačega mesta.

Ali ga bo mati sploh prepoznala? Pred dnevi so jo sosedje najbrž morali dolgo nagovarjati, preden je stopila na prag in začela mahati. Rad bi bil že doma, a bal se je srečanja. Znanci so ga pozdravljali. Bežno jim je odgovarjal. Tako je prišel do doma. Obotavlja se je odprl vrata in stopil na hišni prag. Ozrl se je okoli sebe po zapuščenem vrtu in rahlo pozvonil. Srce v prsih mu je divje tolklo.

Vrata so se odprla. Med podboji je stala mati. Lasje so ji močno posiveli in gube okoli oči so bile močnejše. Tudi bolj suha je bila in nekako zgrbljena. Nekaj trenutkov sta se molče ogledovala. Nato pa je mati slabotno jeknila in omahnila. Preden je padla, jo je prestregel in v naročju odnesel v hišo. Zanesel jo je v kuhinjo in jo položil na divan. Pri pipi je zmočil brisačo in ji ovlažil čelo. Kmalu se je zavedla:

»Franjo, si res ti ali samo sanjam?« je vprašala in se vzdignila.

Spet sta se nekaj časa molče ogledovala. Nato je dejala: »Zmeraj se mi je sanjalo, da prideš domov z letalom in da si še živ. Zadnjič pa nisem mogla verjeti. Mislila sem, da se sosedje šalijo. Pa je bilo res, res...«

Srci sta jima od sreče burno bili in tega si nista prikrivala.

PARTIZANSKI POHOD OB ŽICI OKUPIRANE LJUBLJANE

Da spomin na tisti čas ne obledi in se ves živ prelije v srca našega mladega rodu, je vsako leto v maju ena najpomembnejših športnih prireditev »Pohod ob žici okupirane Ljubljane«, to je pohod okrog Ljubljane tam, kjer je bila nekoč obdana z žico. Letošnjega pohoda, ki je bil že peti, se je udeležilo nad 25.000 ljudi. Med njimi tudi tekmovalci iz Norveške, Finske, Poljske, Sovjetske zveze in Združene arabske republike.

Že nekaj dni prej je v Ljubljani zavladalo svečano razpoloženje, vse v znamenju tega praznika: številni udeleženci iz vseh krajev Slovenije pa tudi iz drugih republik so se pripravljali na pohod, v pisarno organizacijskega odbora pa so prihajale še zadnje prijave. Med njimi so vzbudile posebno zanimanje prijave zamejskih ekip in tekmovalcev.

Prvi so začeli s pohodom maši najmlajši — pionirji. Že 25. aprila so opravili pohod slepi pionirji in mladinci, na dan ustanovitve OF pa se je zbralo že v zgodnjih jutranjih urah veliko številu pionirskih odredov z okoli 11.000 pionirji. Le-ti so imeli dve progi: krajša v dolžini 3000 m — na njej so tekmovali učenci 4. in 5. razreda osnovnih šol — je potekala od hiše na Večni poti, kjer je bila ustanovljena OF, daljša — za višje razrede — 4000 m pa od šole Valetina Vodnika v Zg. Šiški. Obe sta imeli cilj na letnem telovadišču v Tivoliju. Mladi udeleženci so vzeli ta pohod kar preveč borbeno in tekmovalno ter so večji del proge pretekli. Bili so upehani in utrujeni, a vendar je bila že ta pionirska prireditev dobra znamilka in lep uvod v glavno prireditev, ki je sledila nekaj dni kasneje.

Sedmi maj, dan osrednje prireditve, je zaživel v sveže opranem jutru in deževne kaplje so se še bleščale na ozelenem majskem drevju, ko so budnice rano zjutraj zadonele po ljubljanskih ulicah in opozarjale na ta veliki dogodek. Kmalu za tem pa so se že začeli zbirati tisoči nastopajočih, da krenejo na tekmovalni pohod, ženske na 15 km, moški pa na 25 km dolgi progi. Startna mesta na Titovi cesti, cilj na Trgu revolucije in poti ob tekmovalni progi so bile okrašene, vsi tisti, ki pa niso nastopili, so se zbrali ob progi ter spodbujali ekipe in jim nudili okrepčila. Prav tako pa se je že zgodaj zbrala na Trgu revolucije velika množica, ki je vse do zgodnjih popoldanskih ur pozdravljala prihajajoče na cilj.

Prejšnji večer so se sešli v Iškem Vintgarju partizanski kurirji in priredili izvirni partizanski miting, naslednje jutro pa krenili na pohod proti Ljubljani.

Lepo sončno popoldne je obetalo, da bo pohod v resnici doživel svoj vrhunec, še bolj pa zaradi tega, ker so v tekmovalnem delu dale pečat prireditvi štafete ter tekmovalci v malem maratonu iz mnogih republik in iz zamejstva. Prihod tekmovalcev v obeh zvrsteh je bil sicer napovedan pozno popoldne, toda tedaj je bil osrednji stadion na Titovi cesti že nabito poln. Vsi so z nestrpnostjo pričakovali, koga bodo pozdravili kot zmagovalca, in vsa pozornost je bila bolj posvečena dogodkom na progah, od koder so prihajala telefonska poročila, kot pa atletskemu mitingu, ki je vmes izpolnil spored prireditve.

Zanimiva je bila borba tako med štafetami kot med maratonce, ki so tekli od Kamnika do Ljubljane, toda zgodilo se je po prvotnih pred-

Spomini na nekdanje številne in napore partizanske marše so oživel v srcih nekdanjih borcev, ki so se udeležili »Pohoda ob žici okupirane Ljubljane«.

Skupina
pionirjev —
udeležencev
pohoda
»Ob žici
okupirane
Ljubljane«

videvanjih — pri moških štafetah je zmagala ekipa Moskve, pri maratonicah pa Leningraščan Popov. Ko sta pritekla v majhnem zaporedju na stadion drug za drugim Popov in zadnji tekmovallec Moskve, so ju prisotni pozdravili s ploskanjem, ki je spremljalo še vse nadaljnje tekače ob njihovem prihodu na cilj.

Ko pa so ob zaključni slovesnosti prikorakali na čelu kolone živopisnih zastav partizanski

kurirji, se je množica sprostila in jih viharo pozdravljala, nič manj pa tudi inozemski tekmovalci.

Kako je letošnji pohod ob žici okupirane Ljubljane uspel, kaže navdušenje udeležencev iz tujih dežel, ki so organizatorjem prisrčno čestitali, posebno pohvalo pa izrekli z eno samo željo: »Ali nas boste v prihodnje še povabili? Storite to! Prav radi bomo znova sodelovali!«

Tone Bančič

Domovina je samo ena...

Na zemlji onkraj morja smo bili rojeni. Tam je naša domovina. Domovina je samo ena. Samo to domovino priznava srce, misel in sanje. Kjer je bil človek rojen, kjer je preživel mlada leta in kjer so mu zrastle korenine njegovega življenja, tam je njegova domovina.

Človek ne more imeti dveh domovin. Človek je rojen samo enkrat. Naša domovina je onkraj morja, tam za visokim mejnikom — Triglavom.

Janko N. Rogelj

(odlomek iz članka, objavljenega v »Prosveti«)

»Slovenija je en sam velik naravni park! Na šestdnevnem potovanju po Sloveniji smo občudovali lepote naših krajev in povsod smo doživeli prisrčen sprejem. Nismo uživali samo ob naravnih lepotah, ampak smo se seznanili tudi z velikim napredkom, ki smo ga srečali na vsakem koraku. Posebno mi je ostala v spominu Nova Gorica in Novo Velenje, ki je krona industrijskega napredka v Sloveniji.«

Louis Beniger, glavni urednik »Prosvete«

Nam, ki vas v domovini pozdravljamo, je bilo dano, da smo šele v večernih urah življenja doživeli rosno sončno jutro Domovine, polne trdne vere v svoje vstajenje in zorhane duševne moči, neobhodno potrebne za resnično narodovo srečo.

To srečo, zasanjano v stoletnem neutešenem hrepenenju našega ljudstva, prerokovano po njegovih velikih možeh — Prešernu, Cankarju, Župančiču ter ostalih velikanih slovenskega duha in srca — so nam s svojo srčno krojo priborili živi in mrtvi borci za jugoslovansko neodvisnost in svobodo.

Bratje in sestre, sinovi in hčere naše rodne domovine! Bodite nam prisrčno pozdravljeni v vaši in naši lepi domovini. Bodite zahvaljeni, ker sprejemate nas v tujino presajeno svojo brst, kot svoji enakopredno rast.

Anton Šabec: Pozdrav ameriških izletnikov v domovini
(odlomek iz članka, objavljenega v »Prosveti«)

Umrl je primarij dr. Tomaž Furlan

Ob zaključku te številke smo zvedeli, da je na ljubljanski kliniki podlegel težki bolezni predstojnik Inštituta za tuberkulozo na Golniku, primarij dr. Tomaž Furlan.

Tega prijaznega, izredno razgledanega zdravnika, ki je bil znan po vsej Jugoslaviji in tudi v številnih drugih deželah, so dobro poznali tudi naši rojaki. Spoznali so ga po njegovih zanimivih člankih, ki sta jih objavljala »Prosveta« in »Glas naroda«, mnogi so se pa srečali z njim, ko so si ob svojem obisku v domači deželi ogledali naše znano zdravišče za tuberkulozne Golnik.

Dr. Furlan je bil kmečki sin. Rodil se je leta 1901 na Verdu pri Vrhniku, za zdravnika je diplomiral v Nemčiji in se nato takoj zaposlil v bolnišnici za tuberkulozo na Golniku. Vse svoje znanje, ki ga je sproti izpopolnjeval in širil, je posvetil preprečevanju in zdravljenju tuberkuloze. Med vojno ga je okupator nasilno preselil na Hrvaško.

Po osvoboditvi se je vrnil v Slovenijo in prevzel podstavo zveznega Inštituta za tuberkulozo na Golniku. V novih pogojih je našel bogato torišče dela. Največ po njegovi zaslugi in prizadevanjih je bila v Sloveniji ustanovljena vrsta zdravstvenih ustanov in drugih inštitutov za zdravljenje tuberkuloze po najnovejših dosežkih kirurgije.

Z dr. Furlanom smo izgubili enega najboljših zdravnikov, ki je iskreno čutil z vsakim bolnikom in storil vse, da se mu vrne in ohrani zdravje.

Nova topilnica v idrijskem rudniku

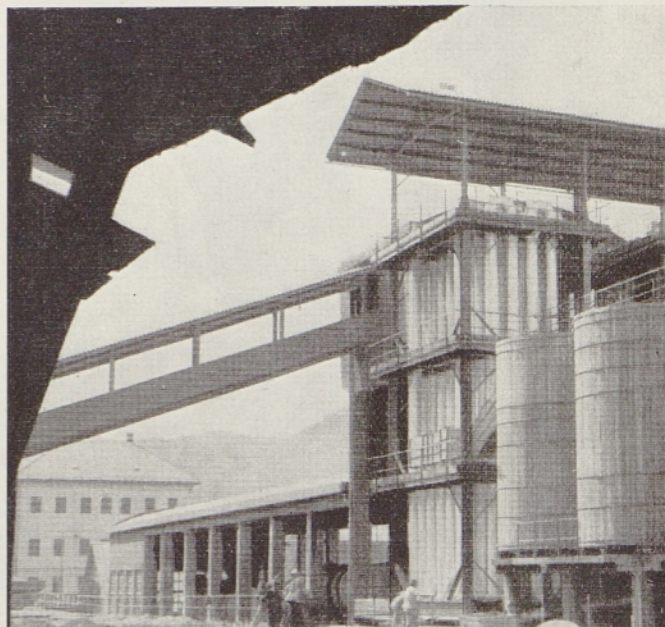
V idrijskem rudniku kopljejo živo srebro že nepretrgoma štiri sto sedemdeset let. Razumljivo je, da so se v tako dolgem času rudna polja precej izčrpala. Tudi na rudarje same nekdanji tuji lastniki rudnika niso dosti mislili. Zanje so bili pač stroji, ki se jih zamenja, kadar se obrabijo. Cenene delovne sile je bilo pa tako več kot preveč. Dve poklicni bolezni sta ogrožali idrijske rudarje: tako imenovana merkurialna bolezen, ki jo povzročajo strupeni živosrebrni hlapi in silikoza na pljučih, posledica vdihavanja drobnega kremenčevega prahu.

Ko so leta 1950 prevzeli idrijski rudarji upravo rudnika, so si v svoj delovni načrt za pri-

hodnjih deset let predvsem določili dve nalogi: izboljšati življenjske in zdravstvene pogoje in sodobno tehnično preurediti rudnik, da se tudi iz plasti manj bogate rude izčrpa čim več.

Danes se je zdravje idrijskih rudarjev zelo izboljšalo, kar je posledica številnih zaščitnih ukrepov: delovni čas na takšnih mestih, kjer je bilo zdravje najbolj ogroženo, je skrajšan, tam je uvedenih več izmen. Rudnik ima dobro ventilacijo, rudarji dobe malico, ki je predvsem bogata na beljakovinah, ki krepe odpornost. Vsak rudar ima dvojno kompletno delovno obleko. Te obleke jim perejo v posebni pralnici. Pri delu se namreč blago napoji z živosrebrnimi hlapi in če bi jo prali doma, bi bilo to nevarno za družino. Pri delu imajo vsa moderna zaščitna sredstva, kakor naočnike, čelade, rokavice, maske proti prahu, čevlje z jeklenimi kopicami. Po delu se tudi redno obsevajo z ultravioletnimi žarki, kar jim krepi zdravje. Tudi gradijo v Idriji precej. Samo v zadnjih dveh letih se je v nova sodobna stanovanja vselilo 60 rudarskih družin. Za poletni oddih imajo v Ankaranu ob morju dva počitniška domova, lani pa so na Vojskem odprli še lep planinski dom.

Pri sodobni obnovi rudarskih naprav so letos uspešno zaključili prvo obdobje. Pred 1. majem pa je začela v idrijskem rudniku obratovati nova topilnica, ki je ena največjih te vrste v rudnikih živega srebra na svetu. Nova topilnica ima veliko rotacijsko peč, h kateri je priključena naprava za izločanje živega srebra. Ta peč lahko predela na dan 250 ton rude, to se pravi 150 ton na dan več kakor so je včasih v zastareli jaškasti peči. Na ta način je omogočeno pridobivanje živega srebra tudi iz manj bogatih rudnih plasti in se bo proizvodnja živega srebra povečala na leto za dvanajst odstotkov.

Velika rotacijska peč v novi topilnici v idrijskem rudniku, ki je začela letos maja obratovati.

PO DOMAČI DEŽELI

— V Beogradu je v maju zasedala konferenca za jedrsko elektroniko, ki jo je organizirala Mednarodna agencija za jedrsko energijo. Udeležilo se je nad tri sto znanstvenikov iz tridesetih držav, ki so v petih dneh zasedanja izmenjali bogate izkušnje o najnovejših dosežkih s področja jedrske elektronike.

— Tovarna avtomobilov v Mariboru je nedavno slovesno proslavila lep delovni uspeh: popolno proizvodno osamosvojitve tovornega avtomobila »TAM 4500« z zračno hlajenim motorjem.

— Nova Gorica je dobila nov hotel. Moderno opremljene sobe imajo telefon, toplo in mrzlo vodo ter centralno kurjavo. Lepo sobno opremo je izdelala Tovarna pohištva iz Nove Gorice.

— V spomin, ko so se 15. maja 1921 v Marezigah nad Koprom uprli domačini fašistom, praznujejo v Kopru ta dan kot občinski praznik: Letos so na ta svoj praznik spustili v pogon eno izmed štirih črpalk rižanskega vodovoda, kar bo že letos znatno omililo pomanjkanje pitne vode v poletnih dneh; otroci so dobili svoj Pionirski dom, ki jim bo nudil zavetje, medtem ko so starši v službah, na ta dan pa so tudi položili temeljni kamen za novi zdravstveni dom, ki bo kakor računajo, že letos dograjen.

— V prvomajskih praznikih so izročili v promet novo cesto Rožna dolina—Šempeter pri Gorici. Cesta je zelo pomembna za razvoj prometa v spodnji Vipavski dolini. Široka je 9 in pol metra, vozišče za motorna vozila pa 6 metrov. Na novi cesti so zgradili tudi dva mostova.

Postojna, ki slovi po svoji čudoviti Postojnski jami. Letos se bodo rojaki zbrali v Postojni na svojem tradicionalnem pikniku — 4. julija.

Veseli Prekmurci v narodnih nošah plešejo znani ples »Marko skače«.

— Tovarna avtomobilov »Crvena zastava« v Kragujevcu bo letos izdelala 10.000 osebnih avtomobilov »Zastava 600 D«. Ko bodo zgrajeni novi veliki tovarniški prostori, ki so zdaj v gradnji, se bo letna proizvodnja povečala na 52.000 avtomobilov. Za te avtomobile je tudi v inozemstvu veliko povpraševanje, seveda je pa tudi veliko zanimanja doma in je treba najprej zadovoljiti domače potrebe. Vendar računajo, da bodo izvozili 1500 teh avtomobilov.

— 35 milijonov bodo porabili letos za razvoj obrti v ribniški občini. Največ bosta investirali kovinsko podjetje »Partizan« in mizarska delavnica »Brest«.

— Povprečno šest parov čevljev na dan izdelava vsak delavec v tovarni čevljev »Planinka« v Kranju, kjer nameravajo letos izdelati milijon tri sto petdeset tisoč parov čevljev.

— Planinsko društvo Cerknica bo letos dogradilo planinsko kočo na Slivnici, ki bo najvažnejša planinska postojanka na Notranjskem.

— V Gornjem Logatcu bodo ustanovili obrat za izdelavo konfekcije, v katerem bodo zaposlili okrog 20 invalidov, ki jih bodo najprej usposobili za konfekcijsko izdelavo oblek.

— Murska Sobota dobi nov moderen hotel, ki je zelo potreben pri vedno večjem turističnem prometu. Hotel bo imel tri nadstropja. Investitor je Kombinat čevljev in gumijaste obutve Borovo, ki bo imel v pritličju svojo prodajalno in skladišča. Gostinsko podjetje »Zvezda« pa gradi slaščiarno in samopostrežni bife.

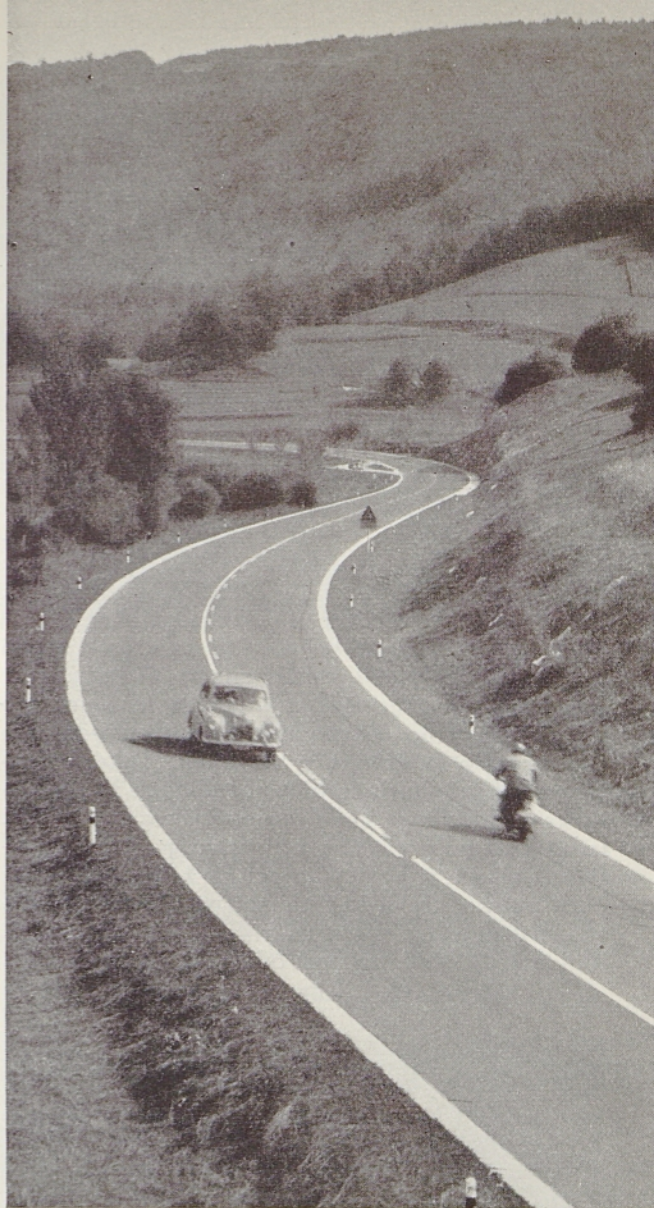
— Z domačo obrtjo se ukvarja v Sloveniji okrog 14.000 prebivalcev. Večidel so to starejši ljudje s podeželja. Lani je bilo prodanih teh izdelkov za poldrugo milijardo dinarjev, od tega je bilo prodanih v tuje dežele za 735 milijonov dinarjev izdelkov.

— Pri povečanju trboveljske bolnišnice (dogradili ji bodo nov trakt) bodo pomagale tudi mladinske delovne brigade iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Z deli so že začeli.

— Gasilski dom, ki bo imel poleg orodjarne tudi dvorano za prireditve, sčasoma bodo pa uredili poleg še klubske prostore, gradijo na Rašici, prvi vasi, ki jo je na Slovenskem požgal okupator. Vas je bila takoj po vojni obnovljena, pogrešali so le dvorano za prireditve.

»Jaz pa pojdem na Dolenjsko...« včasih s kolesljem po prašni cesti, danes pa z avtomobilom po gladkem belem asfaltu.

Novi hotel v Novi Gorici

V kmetijstvo v Sloveniji bomo vložili po 12 milijard na leto

LETOŠNJE VELIKE INVESTICIJE: TOVARNE
KRMIL, VELIKE VRTNARIJE, FARME, MELIORACIJE

V Sloveniji bi naj med sedanjim petletnim gospodarskim programom vlagali v kmetijstvo povprečno na leto 12 milijard dinarjev. To je vsekakor mnogo in zasnovati je treba obsežne načrte ter velika dela razdeliti smotrno in v določenem časovnem zaporedju. Naloga torej ni lahka. Vendar so se je posrečeno lotili, kar dokazujejo že letošnje velike investicije z deli, ki so jih zastavili ali ki jih še bodo prav kmalu.

Za nadaljnji razvoj in napredek živinoreje je zlasti pomembno, da gradimo štiri tovarne krmil. Vsaka izmed tovarn bo imela zmogljivost 16.000 ton krmil na leto ali po pet ton na uro. V vsako izmed njih bo treba vložiti okrog 300 milijonov dinarjev. Tovarne so tako razdeljene, da bo mogoče smotrno oskrbovati s krmili posamezna živinorejska področja v Sloveniji. Tako bo tovarna v Ljutomeru sredi pomembnega živinorejskega pomurskega in slovenjegoriškega področja. Izdelovala bo predvsem krmila za govedo in prašiče. Tovarna v Neverkah pri Pivki bo izdelovala perutninsko krmo, saj je tam naša največja perutninska farma. Tovarna v Ptujju bo izdelovala tudi precej krmil za perutnino, razen za govedo.

Veliko vrzel bo izpolnila tovarna krmil v Kočevju, saj bo dajala krmila zelo močnemu rejškemu področju, zlasti za govedo na Kočevskem.

Zdaj več ne ustreza tudi zmogljivost naše prve sodobne tovarne krmil v Ljubljani. Z razširitvijo tovarne se bo zmogljivost zvečala od 20.000 na 40.000 ton letno, torej se bo podvojila, kakor da bi delali dve takšni tovarni, kakršna je sedanja. Ta terja razvoj živinoreje na ljubljanskem področju, kjer se razvijajo zelo močne farme.

Razen tovarne krmil bomo dobili še 8 mešalnic krmil. Upanje je, da bodo te mešalnice kot obrati družbenih posestev in mlinjskih podjetij začele delati še letos. Zmogljivost posameznih mešalnic bo znašala od 1500 do 3000 ton na uro. V Murski Soboti bosta delali dve mešalnici, druge bodo v Novem mestu, Postojni, Mariboru, Novi Gorici, Ajdovščini in Škofji Loki.

Tako bodo nove tovarne krmil in mešalnice med drugim omogočile nadaljnje uspešne investicije v živinorejo. V Smledniku, med Ljubljano in Kranjem, bo nastal kombinat, kjer bodo redili in pitali 5000 govedi na leto. Perutninska farma v Neverkah se še širi. Tam bodo poslej prido-

Ljubljansko barje, kjer so včasih rezali šoto, se izpreminja v obsežen vrt, ki bo vsako leto v večjih količinah zalagal Ljubljano s sočijem. Na sliki: Dekleta nabirajo solato za ljubljanski trg.

Na Ljubljanskem barju tudi reja goveje živine lepo napreduje. Kmetijska posestva bodo zgradila 70 takšnih sodobnih hlevov, v katerih bodo redili 14.000 glav živine — predvsem krav-molznic

bivali največ valilnih jajc, saj bodo imeli kar 100.000 nesnic, kar je nekaj edinstvenega v vsej državi. Tudi v tujini so tako velike farme redke. Neverke pa bodo dajale seveda tudi na vagone perutnine.

Močan poudarek je tudi na razvoju povrtninarstva, na ustanovitvi močnih vrtnarij, kakršnih doslej še nismo imeli. V Dobrunjah in Barju bosta nastali dve vrtnariji, ki bosta imeli vsaka po 8000 m² toplih gred. To pomeni, da nastajajo podjetja, ki bodo mogla zares dobro zalagati Ljubljano s povrtnino. Na našem najpomembnejšem povrtninskem področju, na Koprskem, pa nastaja pet vrtnarij, štiri pri zadrugah in ena pri kmetijskem kombinatu. Imele bodo kar 50 tisoč kvadratnih metrov toplih gred in 10.000 m² rastlinjakov. Zadruga v Brežicah bo tudi imela vrtnarijo z 10.000 m² rastlinjakov. Uporabljala bo toplo topliško vodo Čateških toplic za gretje zemlje in za zimsko pridelovanje povrtnine. Pomembna bo tudi šoštanjska vrtnarija s 5000 m² rastlinjaka, ki ga bodo ogrevali s posebnimi napravami ob sodelovanju šoštanjske elektrarne. Nadaljnje vrtnarije nastajajo še v Celju, kjer bo tudi republiško izobraževalno vrtnarsko središče, in v Sempetru na Goriškem. V načrtu so še druge vrtnarije. V vse bodo vložili dve milijardi 200 milijonov dinarjev.

Pomembnejše investicije bodo terjale velika melioracijska in regulacijska dela ob Ščavnici in Pesnici in prostranem področju med Ledavo in Muro. Na Primorskem pa bodo z veliki jezovi v Vanganelu in Kubetu zajeli vodo, da bo v prihodnje mogoče namakati velika zemljišča in bolje izkoriščati sončno toploto.

(Iz »Kmečkega glasa«)

Matija Savora

NEKOČ

*Nekoč sem ljubil polje, cvetje,
jablane, breskve, trsje,
otroke in starčke,
dekleta in polne vrčke.*

*Glasbo in ples sem ljubil,
vozove na cesti in konje,
žanjice, kosce, pastirje
in vojake, tovariše svoje.*

*Spomladi, pozimi
z otroci sem se veselil letnega časa,
v poletju, v jeseni
z gospodarji žitnic in kleti.*

*Zjutraj sem bil že zgodaj pokonci,
zadnje zvezde, cvetice in ptice
sem radostno pozdravljal.*

*V mraku sem se vračal z dela,
vesel vseh cvetic, sosedov, polja
in deklc zalih,
ki so kot cvetje dišale.*

*Zakaj ne bi bil vesel,
sreče toliko drugih
in tudi tistega soda z zrelim grozdom,
ki sem iz njega svojo žejo gasil
in ki je iz mene poeta ustvaril.*

Koncert Pevskega zbora koroških Slovencev

Sredi maja smo doživeli topel bratski obisk: člani moškega pevskega zbora koroških Slovencev so nam zapeli in s tem dokazali, kako žive in krepke so naše korenine na slovenskem Koroškem. Pred obiskom v Ljubljani so pevci peli v Beogradu in Zagrebu. Povsod so bili izredno toplo sprejeti, vse je prevzela naša koroška slovenska narodna pesem, zapeta z navdušenjem in toplino, kakor znajo zapeti ti pevci.

Zlasti toplo pa jih je sprejela Ljubljana. Čeprav je bila nedelja, ki jo Ljubljančani radi izkoristijo za izlete, je bila velika filharmonična dvorana nabito polna, kakor se le redko zgodi

pri koncertih. Med častnimi gosti so bili navzoči tudi predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko, podpredsednik Izvršnega sveta LRS dr. Joža Vilfan, generalni konzul FLRJ v Celovcu Boris Trampuš in drugi. Pevce pa je spremljal predsednik Slovenske prosvetne zveze iz Celovca dr. Franci Zwitter in vodji zbora dirigenta Pavle Kernjak in Zdravko Hartman.

Pevci so po večini kmečki ljudje. Zapeli so. In vsi smo čutili, kako je vsaka pesem privrela naravnost iz srca. Iz srca v srce so se zlivale — naše prelepe koroške narodne pesmi —, prirejene od raznih skladateljev, največ od domačih, Kernjaka, Kramolca,

Šikaršiča. O žalosti in veselju so pele pesmi, o zvestobi in ljubicah ter o večno živi ljubezni do rodne zemlje. Kar zadišalo je po rožicah, v petriču je zašumelo žito domačih polj in od nekod je zazvenel srebrn smeh koroškega dekliča...

Navdušeno ploskanje je bila zahvala za vsako pesem. Dostikrat ga ni hotelo biti konca in pevci so morali pesmi ponoviti. S pesmijo »Slovenski smo fantje pri Drav'ci doma, slovenskega duha, vesel'ga srca« so zaključili koncert in se poslovili od nas. S seboj so odnesli veliko število spominskih vencev in šopkov — darila koroških Slovencev iz Ljubljane, Glasbene Matice in drugih pevskih zborov, s seboj so odnesli tudi naše tople želje, da bi še dolgo, dolgo ostala na Koroškem tako živa in topla naša slovenska beseda in pesem.

Kotlje z Jamnico, slikane s Kogovških lip

Revija nove jugoslovanske dramske ustvarjalnosti

Novi Sad, mesto stare srbske kulture, je praznično okrašeno v maju pričakalo in sprejelo številne goste, udeležence šestih jugoslovanskih gledaliških iger na »Sterijinem pozorju«. To je največja vsakoletna manifestacija jugoslovanske gledališke ustvarjalnosti. V njenem sklopu je bil tudi festival naše radijske in televizijske drame.

Že iz prvih letošnjih predstav je bilo videti, da se naši domači pisatelji dramskih del pri svojem umetniškem ustvarjanju poslužujejo predvsem sodobnih oblik. Razveseljivo je bilo tudi to, da so bila vsa domača gledališka dela, ki so jih prikazali, na lepi umetniški višini in da so se sodelujoči: režiserji, scenaristi in igralci vsak na svojem mestu res potrudili. Zato pa so bili doseženi uspehi resnično zasluženi.

Ob zaključku so bile na posebni slovesnosti podeljene nagrade »Sterijinega pozorja«, kjer so Slovenci odnesli kar lep delež. Za najboljši dramski tekst je prejel Sterijino nagrado slovenski pisatelj Dominik Smole za dramo »Antigona«. Za najboljšo predstavo je bila proglašena letos scenska uprizoritev drame Miroslava Krleža »V logorju«, ki jo je igralo zagrebško dramsko gledališče. Nagrada za tekst izvirne televizijske drame domačega avtorja letos ni bila podeljena, za najboljši tekst radijske drame pa je bil nagrajen književnik Jovan Hristić za dramo »Orest«. Izmed slovenskih ustvarjalcev so bili še nagrajeni: član Slovenskega narodnega gledališča Jurij Souček, ki je prejel eno izmed petih letos podeljenih nagrad za najboljše dramske stvaritve, in sicer za vlogo Kreona v drami »Antigo-

Guido Birolla: Mlin v Veštru

na«. Za inscenacijo predstave »Antigona« pa je bil nagrajen akademski kipar Drago Tršar. Za radijsko priredbo Cankarjeve novele »Zgodba o Šimnu sirotniku« je prejel nagrado slovenski književnik Mitja Mejak. Dalje je bil nagrajen režiser Radio televizije Ljubljana z nagrado Jugoslovanske Radio televizije. Za režijo radijske drame V. Ocvirka »Ko bi padli oživali« za uspešno izvedbo »Pričakovanje jutra« pa je prejel nagrado televizijski studio Ljubljana.

»Sterijino pozorje« se je izkazalo kot zelo pomembna in koristna ustanova. Pomembna zato, ker so igre vsako leto precej reprezentativen pregled naše dramske produkcije. Menim, da bodo prej ali slej tudi drugi narodi morali uresničiti podobno ustanovo, ki bi bila v določenem časovnem obdobju vsako drugo ali tretje leto, pregled dramskega ustvarjanja v tem narodu. Taka mnenja sem slišal tudi od nekaterih gostov iz tujine, ki so bili na »Pozorju«. Vse to so stvari, ki

bodo po mojem mnenju napravile iz Novega Sada važno kulturno središče Jugoslavije in bodo imele posebno velik pomen za naše dramske pisatelje, dale bodo še več pobud, tako dramski produkciji, pa tudi dosežkov igralcev, režiserjev in scenografov, kar predstavlja pomemben činitelj za razvoj vse naše kulture,« je v pogovoru s sodelavcem našega dnevnika »Delo« med drugim izjavil predsednik glavnega odbora »Sterijinega pozorja« predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, književnik J. Vidmar.

Guido Birolla 80-letnik

Nedavno je izpolnil osemdeseto leto slovenski slikar Guido Birolla, s katerim je svoje naročnike in bralce seznanila tudi naša revija, saj je spretno ilustriral Frana Maslja-Podlimbarskega »Potresno povest«.

Birolla ima za seboj bogato umetniško žetev in še zdaj, kljub pezi let, pridno slika.

Kaj delajo naši na tujem

Iz Francije

UMRL JE EDEN NAŠIH PRVIH NAROČNIKOV »RODNE GRUDE«

V aprilu smo spremili v Lievinu na zadnji poti našega dobrega rojaka Aloisa Kastelica. Pokojni je bil doma iz Gabrovke pri Litiji, kjer se je rodil 17. novembra 1901. Zadnjikrat je obiskal svoj rojstni kraj leta 1953, ko je že bolehal na zahrbtni bolezní silikozi, kateri je zdaj podlegel.

Pokojni Lojze je bil prvi pri nas, ki se je naročil na »Rodno grudo«,

kakor tudi na Slovenski izseljenski koledar. Z vsem svojim poštenim srcem je ljubil domovino. Iz domače dežele si je priskrbel cepičev za svoj sadovnjak in ko ga je najlepše uredil, se je moral za vselej posloviti.

Kako radi smo ga imeli, je pokazal njegov pogreb. Za njim žalujejo žena, odrasla sin in hčerka. Vsem naše iskreno sožalje. Tebi, dragi Lojze, pa naj bo lahka zemlja na tujih tleh!

Ioan Berce, Wingles

ZAHVALA

V imenu vse svoje družine se najlepše zahvaljujem vsem rojakom, ki so v tako lepem številu spremili na zadnji poti mojega pokojnega moža Alojzija Kastelica in poklonili toliko krasnega cvetja. Posebej se zahvaljujem Slovencem iz Meurchina in Winglea za lepo spominsko ploščo,

za ganljiv poslovilni govor ter sploh vsem, ki so mu storili kar koli dobrega in mu lajšali težke ure v njegovi dolgotrajni, hudi bolezní. Hvala vam!

Vdova Lojzka Kastelic, Bauvin, Francija

Iz Avstralije

ZDAJ SEM V TASMANIJI

Spet se oglašam. Povedati moram, da sem se iz Viktorije preselil v Tasmanijo. Pošiljam fotografijo, da boste iz nje razbrali, v kakšnem kraju se človek znajde, če pride dandanašnji v Avstralijo. Slika sicer ne pove veliko, vidite pa lahko, kakšna stanovanja so našim novo naseljencem na razpolago. Človek mora biti z njimi kar zadovoljen, saj marsikje še takšnih ni. Je seveda tudi nekaj izjem, toda te so zelo redke, da se jih skoraj ne splača omenjati. Marsikdo ne bi nikoli stopil na avstralska tla, če bi vedel vnaprej, kaj ga tukaj čaka. Je pa tako, da to spoznajo takrat, ko je že prepozno.

Res ni veselo življenje naših ljudi tukaj. Tisti, ki tukaj žive že več let, si prosti čas v večini primerov ubijajo s kvartanjem in popivanjem. V ta svoj žalostni »klub« so pritegnili že veliko mladih ljudi in tako mlad človek polagoma duševno propada in otepeva.

Priznati pa moram, da smo jugoslovanski delavci na dobrem glasu. To pripovedujejo stari naseljenci in tudi sam sem se že prepričal o tem. Ime »Jugoslav« zadostuje, da takoj dobiš delo, otepajo se pa Italijanov in Grkov. Ta priljubljenost je tudi vzrok, da je marsikoga od naših ljudi izvabila z domače zem-

lje. Slišal je le o tem, da smo tukaj »obrajtani«, kakšno pa je naše življenje v resnici tukaj, spozna pa žal prepozno.

Drago

Iz ZAR

MARŠAL TITO JE SPREJEL PREDSTAVNIKE JUGOSLOVANSKIH IZSELJENCEV V ALEKSANDRIJI

Ob koncu svojega obiska azijskih in afriških držav je maršal Tito 17. aprila obiskal tudi Združeno arabsko republiko. Vsak njegov obisk pri nas je zelo pomemben dogodek, saj narodi vseh dežel vidijo v maršalu Titu neumornega in resničnega borca za ohranitev miru v svetu.

Pri prisrčnem sprejemu maršala Tita, njegove soproge in spremstva je sodelovala vsa naša naselbina, ki živi v Aleksandriji. Enako je bilo tudi, ko se je »Galeb« z dragimi potniki poslavljal od nas.

Med svojim obiskom v Aleksandriji je maršal Tito tudi sprejel predstavnike naših izseljencev in se zadržal z njimi v daljšem razgovoru. Živo se je zanimal za delo in življenje naših ljudi v tej deželi in za razne probleme, ki so s tem v zvezi. Ob tej priložnosti so mu predstavniki naših rojakov izročili tudi spominska darila.

V vseh tistih dneh je vladalo v Jugoslovanskem domu svečano razpoloženje. V okrašenih prostorih so sledili obiski naših mornarjev in častnikov. Za posadko »Galeba« in drugih ladij, ki so spremljale maršala Tita na potovanju, je bil prirejen svečan sprejem, ki se ga je udeležil tudi admiral Truta s svojimi častniki. Orkester naših vrlih pomorščakov z »Galeba« je neumorno igral naše domače jugoslovanske melodije in skozi vse pro-

Takšna so naša domovanja v Avstraliji.

store Doma smo zaplesali kolo. Res, že dolgo ni bilo v našem domu tako prijetno in veselo. V veselem pomenku so se našli rojaki iz vseh krajev naše domovine — vsi srečni, veselo razpoloženi —, tako da je ta večer naš dom v resnici predstavljaj našo drago domovino Jugoslavijo.

Josip Zibilić

Iz Ekvadorja

EKVADOR, SIN CHIMBORASA IN TIHEGA OCEANA

Za mnoge vem, da je Ekvador nekakšna »deseta dežela«, tako malo je znan, čeprav je srce naše matere zemlje. Jaz živim v tej tropični, zanimivi južnoameriški deželi že nad 35 let, zato je čas, da o njej malo spregovorim.

Dežela, v kateri živim, ima skoraj štiri milijone prebivalcev, ki žive na površini 260 tisoč kvadratnih kilometrov. To pa je komaj četrtnina nekdanjega Ekvadorja, ki so mu grabežljivi sosedje pobrali ozemlja: na eni strani država Peru, na drugi Columbia in na tretji Brazilija. Edini dobri sosed, ki si ni prilastil ničesar, je Tihi ocean.

Naša dežela je polna lepote in nasprotij. Ima vsa podnebja, od vročega 38 stopinj v senci do ledeno mrzlega. Od stalne, prelepe zelene pomladi, do neskončne žalostne zime. Temu primerno so različni tudi poljedelski pridelki: od kave, banan, kakaoa, sladkornega trsa, riža, vseh vrst sadja, do koruze, krompirja, ovsa, fižola itd.

Ponos in kras naše dežele so naše gore, kraljevske Kordiljere z

Predsednik Tito na obisku v Jugoslovanskem domu v Aleksandriji.

ognjeniški vrhovi kot so Tungurahua, Cotopaxi, Šangaj, veličastni Chimboraso, stari Pichicha, Cayambe-Altar-Illinitza, Carihuairazo in sto drugih. Imamo tudi romantična in zgodovinska jezera: Yaguarcocha, Can Pablo, Laguna Negra itd.

Kar se pa tiče napredka te lepe raznolike dežele, soglašam s trditvijo tukajšnjega inženirja Gustava Polit Ortiza, da je Ekvador nad dve sto let zadaj za drugimi naprednimi deželami. Vse to pa je razumljivo, saj je dežela šele sto trideset let neodvisna, to pa je

premalo, da bi tudi kar se napredka tiče lahko tekmovala z drugimi najbolj naprednimi deželami.

Tu v tej deželi živimo tudi Jugoslovani, čeprav nas ni veliko. Največ naseljenecv jugoslovanske narodnosti je doma iz Dalmacije. Naj nekatere od teh omenim: Simon Savinović in njegov brat Štefan, Antonio Tramontana, Tomaž Peribonio, Antonio Pečarić, Niko Pečarić, Niko Brajčić, Ivan Patrel, Emilij Palčić, Bukovac, Vrhovnik itd. Večinoma so že prevzeli tukajšnje državljanstvo, le trije ali štirje smo tudi kar se tega tiče ostali zvesti naši materi domovini.

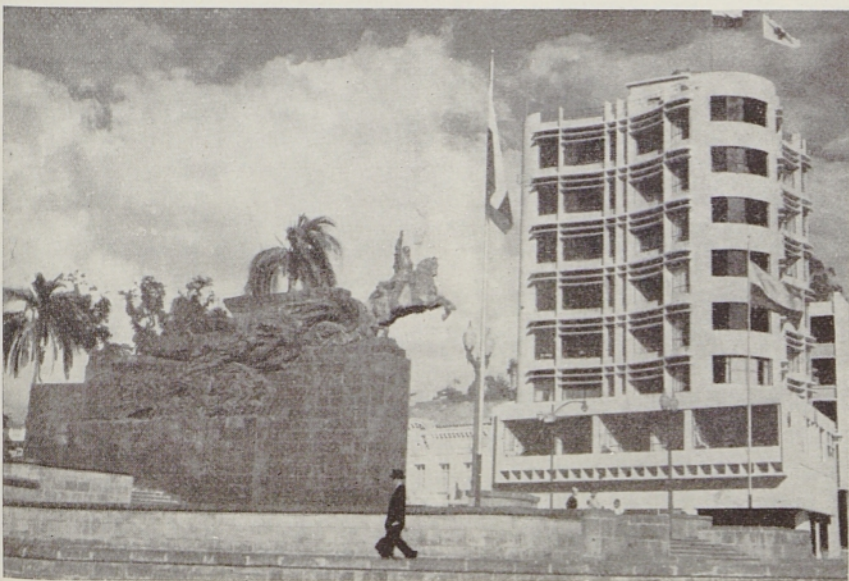
Prihodnjič vam bom povedal več o našem življenju v tej južnoameriški državi.

Bogomil Trampuž-Bratina

Iz Kanade

JUBILEJNO LETO NAPREDNEGA JUGOSLOVANSKEGA TISKA V KANADI

Glavni odbor Zveze jugoslovanskih Kanadčanov v Torontu je na svoji seji dne 8. in 9. aprila letos proglasil letošnje leto za jubilejno leto naprednega jugoslovanskega tiska v Kanadi. Novembra bo minilo trideset let, odkar je začel izhajati v Kanadi prvi delavski časopis »Borba« v srbohrvatskem in slovenskem jeziku. Ta časopis je imel pomembno vlogo v življenju naših izseljenecv v Kanadi. Za »Borbo« so začeli izhajati tudi drugi jugoslovanski časniki: »Svobodna misel«, »Pravda«, »Novosti«, »Srbski glasnik«, »Edinost« in končno »Jedinstvo«, ki izhaja še danes.

Quit, glavno mesto Ekvadorja. Na sliki palača Rdečega križa, poleg spomenik Simonu Bolivarju

NOV SLOVENSKI ZDRAVNIK V TORONTU

Nedavno je opravil na medicinski fakulteti v Torontu zadnje izpite dr. Srečko Pregelj in prejel doktorat medicine tudi na tej fakulteti. Študij medicine je pričel v Sloveniji, nadaljeval pa ga je v Italiji in Španiji, kjer je dobil prvič doktorat medicine. Služboval je nekaj časa na madridski univerzi in delal pri znanstvenih medicinskih raziskavah. V Madridu je opravil tudi poseben tečaj za otroške bolezni. Sedaj pa je dobil dr. Pregelj nostrifikacijo svoje doktorske diplome še za Kanado in s tem dovoljenje, da lahko opravlja zdravniško službo tudi v Torontu.

Iz ZDA

50-LETNICA DRUŠTVENEGA DOMA

Društvo št. 6 SNPJ v Syganu, Pa. je konec maja praznovalo 57-letnico ustanovitve in 50-letnico svojega društvenega doma. Čestitamo!

SREBRNI JUBILEJ PEVSKEGA ZBORA »SLOVAN«

Letošnjo spomlad je pevski zbor »Slovan« v Clevelandu slavil 25-letnico ves mladostno čil in sredi svoje delavnosti. Lep glasbeni dogodek je bila ponovitev Slovanovega koncerta dne 21. maja v Slovenskem narodnem domu na Waterloo Rd. Koncert je bil pod umetniškim vodstvom znanega dirigenta Antona Šublja in so na njem sodelovali znani solisti Glasbene matice Eillen

Naša nova naročnica Antonia Simonič s hčerko Metko in sinom Jackijem iz Montdidier v Franciji

Ivančič, Olga Klančar, June Price in Cecilia Valenčič. Dobiček od prireditve so namenili v korist sklada clevelandskega zavetišča za ostarele. Naše iskrene čestitke jubilantu!

1. MAJA ZAČETEK KAMPANJE ZA DOM OSTARELIH V CLEVELANDU

Za dom ostarelih v Clevelandu so rojaki doslej zbrali 12.993,92 dolarja. Poleg tega je tudi že plačano posestvo, na katerem je hiša že dobro preurejena. Da so zbrali tako lepo vsoto, imajo veliko zaslug kulturne ustanove, ki so v korist Slovenskega doma za ostarele priredile koncerte in druge prireditve. Samo koncert Glasbene matice 19.

februarja je prispeval v ta namen lep znesek 817,64 dolarja — svoj čisti dobiček. S 1. majem je odbor za gradnjo doma začel z veliko kampanjo za zbiranje sredstev za novo stavbo, ki jo nameravajo zgraditi na posestvu, ki je že kupljeno in preurejeno. Pri akciji želimo mnogo uspeha!

SMRTNA NESREČA

V Sumerset, Colo, se je 6. aprila smrtno ponesrečil v rudniku rojak Herman Poberk, star komaj 33 let. V tem kraju je živel od leta 1955. Prej pa je bil v Dragertonu v državi Utah. Svojcem naše sožalje!

SPOMINSKI DAN UMRLIH ČLANOV ČIKASKE FEDERACIJE DRUŠTEV SNPJ

Vsako leto priredi čikaška federacija društev SNPJ v Chicagu poseben spominski dan, posvečen pokojnim, ki počivajo na slovenskem oddelku pokopališča Wodlawn in se njihovo število z vsakim letom večja. Letos so na spominski svečanosti govorili prvi predsednik SNPJ B. Mathew Turk v angleščini in bivši urednik »Prosvete« Frank Zaitz v slovenščini. Pel pa je pevski zbor »France Prešeren« iz Chicaga.

MLADINA JE ZAPELA V CLEVELANDU

Mladinski zbor Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd. je v nedeljo 16. aprila priredil koncert, ki je bil izredno dobro obiskan. Nastopili so mešani kvarteti,

Smrt naročnice »Rodne grude«

Dne 18. maja je v Delmont Pa. v ZDA umrla večletna naročnica »Rodne grude« mrs. Theresa Rose Gasboda v starosti 69 let. Doma je bila iz vasi Selce pri Šentpetru na Krasu. Za njo žalujejo hčerki in soprog, v starem kraju pa brat in dve sestri. Pokojna je bila članica društva SNPJ št. 758 v Exportu.

Draga mamica! Mi, ki smo ostali, globoko žalujemo za Teboj in Te povsod pogrešamo, saj si bila tako dobra in povsod priljubljena, kar je dokazala tudi velika množica prijateljev in znancev, ki so se prišli posloviti od Tebe in so te spremili do zadnjega doma. Počivaj v miru, ljubljena naša mamica!

Hčerka Mildred Gasboda
Delmont, Pa.

Pokojni rojak Paul Berger iz Chicaga s soprogo Pavlo in prijateljem Jankom Volkarjem. V maju smo v Trbovljah, Bergerjevem rojstnem kraju, spremili k zadnjemu počitku njegov pepel, ki se je vrnil v domačo zemljo, kjer že počiva njegova soproga. Obema zavednima rojakoma, ki sta tam daleč na tujem do zadnjega diha nosila v srcu domovino, naj bo topel počitek v naročju rodne grude.

dueti, celoten zbor in mladinski orkester. Zbor šteje 83 otrok naše tretje in četrte generacije. Za uspehe tega zbora imata največ zaslug predsednik D. Eleršič in pevovodja J. Gregurinčič. Mlade pevce je s pianinom lepo spremljala Josephine Terček.

KLUB UPOKOJENCEV

Upokojenci v Euclidu, O. so se združili v svojem klubu, katerega članstvo hitro narašča. Zdaj jih je že nad sto. Odbor sestavljajo: predsednik Krist Stokel, podpredsednik John Barković, tajnik Louis Levstik, blagajnik J. Okorn, zapisnikar F. Česen. Izvolili so odbora za balinanje in za prirejanje zabav.

50-LETNICA SLOVENSKEGA PEVSKEGA ZBORA

Dne 21. maja je slavil pevski zbor »France Prešeren« v Pittsburghu 50-letnico. Zlati jubilej so proslavili v Slovenskem narodnem domu z jubilejnim koncertom in banketom. Pevski zbor, ki je eden najstarejših, je v dolgi dobi svojega delovanja veliko doprinesel k izobraževanju naših ljudi. V začetku njegovega obstoja je v sestavu tega zbora delovala tudi dramska družina, ki je poleg številnih veseloiger uspešno postavila na oder ljudske igre »Deseti brat«, »Naša kri«, »Rokovnjači«, »Sin« itd. Čestitamo k jubileju!

PRIPRAVE ZA PROSLAVO NARODNEGA DNEVA SNPJ

Cleveland se z vneto pripravlja na proslavitev Narodnega dneva SNPJ, ki bo od 1. do vključno 4. septembra v Clevelandu pod pokroviteljstvom clevelandске federacije društev SNPJ. Da bi bila organizacija proslave čim uspešnejša, so bili pri federaciji izvoljeni razni odseki, ki bodo vsak zase odgovorni za organizacijo prireditev.

S PESMIJO SO PROSLAVILI 41-LETNI JUBILEJ

Pevski zbor »Jadran« v Clevelandu je na svojem letošnjem spomladanskem koncertu, ki ga je priredil 23. aprila v SDD na Waterloo Rd, proslavil 41-letnico obstoja, kar je vsekakor lep jubilej za slovenski pevski zbor v ZDA. Čestitamo!

Iz Argentine

PRISRČNO SREČANJE Z NOVIM JUGOSLOVANSKIM POSLANIKOM

Novi jugoslovanski poslanik za Argentino in Paragvaj g. Lazar Latinović je 25. marca prvič obiskal jugoslovansko naselbino v Buenos

Airesu. Srečanje je bilo v prostorih Jugoslovanskega podpornega društva na Boki, kjer je bila prirejena večerja, združena s kulturnim programom. Prireditve, ki jo je organizirala Jugoslovanska patriotska komisija, se je udeležilo nad 150 jugoslovanskih rojakov iz Buenos Airesa in okolice. Poslanika je v imenu prirediteljev pozdravil predsednik komisije Srečko Ferfolja. Po večerji so nastopili najboljši jugoslovanski solisti: Neli Rubens, baritonist Angel Hrovatin, basist Luka Aljinović ter pevci zbora »Jorgovan«.

NOVA SLOVENSKA ZDRAVNICA

Za zdravnico je diplomirala 23-letna Nelida Adelia Leban, hčerka znanega krojača iz Paternala, ki se je pred desetletji priselil v Argentino iz Šempetra pri Gorici. Nedila je v naselbini splošno znana in priljubljena kot pridna društvena delavka in voditeljica mladine. Med diplomantkami je bila ena izmed najmlajših študentk. Čestitamo!

POLOŽEN JE TEMELJ ZA JUGOSLOVANSKI NARODNI DOM

Jugoslovanski izseljenci v Argentini, ki so najbolj gosto naseljeni v Buenos Airesu in okolici, so že dolgo pogrešali svoje kulturno središče, kjer bi se sestajali. Jugoslovansko-argentinsko kulturno športno društvo na Dock Sudu v predmestju Buenos Airesa je zdaj pokrenilo široko akcijo, da dobi naša naselbina svoj narodni dom. Ustanovljen je bil poseben odbor, katerega predsednik je Antonio Paparella, tajnik pa Juan Radovančič, ki se je uspešno lotil velike, odgovorne naloge.

Primerno zemljišče za gradnjo doma je poklonil g. Miguel Mance in v nedeljo 9. aprila je bil na tem zemljišču slovesno vzidan temeljni kamen našega bodočega kulturnega središča v Argentini. Slovesnemu aktu sta kumovala soproga g. M. Manceta ga. Emilia Mance in rojak Peter E. Zeferin. Tamburaški zbor Jugoslovansko-argentinskega kulturnega društva »Jorgovan« pod vodstvom učitelja Grgurića je zaigral argentinsko in jugoslovansko državno himno, nato pa je predsednik gradbenega odbora rojak Ante Paparella v daljšem govoru orisal velik pomen gradnje Jugoslovanskega narodnega doma.

Svečani vzidavi temeljnega kamna so poleg velikega števila naših izseljencev prirostovali tudi sekretarja jugoslovanskega poslanikstva Emil Durini in Rudolf Kriška, predstavnik mesta Avelanede in novinarji. Po svečanosti so se prisotni udeležili svečanega kosila v prostorih argentinske ustanove »La Pena«.

Naša lipa lepo raste na argentinskih tleh. Po tek kaže, kako so jo lani dne 10. decembra Rosariu slovesno vsadili. Spredej v sredi Paul Kobila.

JUGOSLOVANKA — LASTNICA TURISTIČNE AGENCIJE

Magda Drnasin, mlada izseljenka jugoslovanskega porekla, je s svojim soprogom odprla v Buenos Airesu novo turistično agencijo, imenovano »Placetur«, kjer s posebno ustrežljivostjo nudi turistične usluge zlasti našim rojakom. Ga. Drnasin je med tistimi našimi rojaki, ki so pripomogli h gradnji Jugoslovanskega narodnega doma v Dock Sudu.

NOV ODBOR »LJUDSKEGA ODRA«

Na občnem zboru »Ljudskega odra«, ki je bil 19. marca, so izvolili naslednji novi odbor: predsednik Franc Paušič, podpredsednik Edvard Mozetič, tajnik Rudolf Stekar, podtajnik Branko Mizerit, zapisnikar Karel Biščak, blagajnik Hektor Jekše, podblagajnik Franz Spacal in odborniki: J. Civala, M. Turel, L. Skof, B. Komavli, A. Blažina in namestniki: L. Buzinel, J. Vodopivec, G. Stavar. Pregledovalci računov: L. Zavertanik, Maria Spazal, Anton Lozej.

ENA NAJSTAREJŠIH SLOVENSkih IZSELJENK UMRLA

To je bila gospa Katarina Bolle vdova Žizmond, doma iz Hladine pri Postojni. V Argentino se je priselila 1892 in se zaposlila pri »Telegrafos de la Nacion«. Živela je v Devotu. Tam živi tudi njena hčerka edinka, soproga znanega slovenskega stavbenika Franca Klanjščka. Družini naše sožalje!

Pred poldrug sto leti v Ameriko

To so bili drugi časi kot danes! Zdaj, ko z vsem udobjem opremljena ladja prepelje potnika čez Ocean že v štirih do petih dneh, si je težko predstavljati težave in trdoto takih potovanj tam v prvih letih preteklega stoletja. Prevozi v »Obljubljeno deželo« onkraj Velike luže so se takrat večidel odvijali iz zahodnoevropskih atlantskih pristanišč Hamburg, Bremen, Amsterdam, Rotterdam, Le Havre in Cherbourg.

Iz onih časov, točno, iz leta 1817, hrani Pomorski muzej v Amsterdamu na Nizozemskem vzorec »Potne pogodbe« za prevoz čez Atlantski ocean. Njena vsebina nam vsaj nekoliko približa takratne razmere na taki vožnji. Pogodbo so podpisali, preden je ladja dvignila sidra, kapitan in vsi njegovi potniki. Glasila pa se je takole:

»Mi, spodaj podpisani: jaz, N. N., kot kapitan po eni in mi, potniki, po drugi strani sprejemamo in se kot pošteni ljudje s tem obvezujemo;

Prvič:

Mi, potniki, se bomo med potovanjem obnašali tiho, kakor je dobrih potnikov dolžnost, ter se bomo popolnoma zadovoljili s spodaj navedeno hrano, dogovorjeno med kapitanom in nami; glede vode in nadaljnje oskrbe se bomo, ako bi to zahtevala nujnost zaradi nasprotnega vetra ali dolgega potovanja, ravnali po ukrepih, ki bi jih kapitan smatral za potrebne.

Drugič:

Soglašamo, da bomo svojo potnino plačali pod sledečimi pogoji: Tisti, ki voznino lahko poravnajo v Amsterdamu, plačajo za vsako osebo, naj bo moški ali ženska, 175 goldinarjev, drugi, ki ne morejo plačati tukaj in bodo to storili v Philadelphiji, pa 190 goldinarjev. Otroci pod štirimi leti so prosti; od štiri do štirinajst let stari plačajo 85 goldinarjev v Amsterdamu ali pa 95 goldinarjev v Philadelphiji. Potniki, ki plačajo svojo voznino v Philadelphiji, jo morajo poravnati v desetih dneh po prihodu. Brez kapitanove vednosti ni dovoljeno zapustiti ladje nobenemu potniku, predvsem ne tistim, ki svoje voznine še niso poravnali. Ako bi kak potnik med vožnjo zaradi smrti odpadel in bi umrl od tukaj čez polovico poti, je njegova rodbina dolžna plačati zanj voznino, če pa umre na tej strani polpoti, gre izguba na kapitanov račun.

Nasprotno se obvezujem jaz, kapitan N. N., da bom spodaj vpisane potnike (če nam Bog da srečno pot) pošteno prepeljal od tod v Philadel-

phijo v Severni Ameriki, poskrbel za potrebno jim udobnost na ladji ter jih oskrboval s tukaj navedeno hrano, ki bo dnevno razdeljena med potnike, in sicer:

v nedeljo: funt govedine z ječmenom, dve juhi;

v ponedeljek: funt moke in funt surovega masla za ves teden;

v torek: pol funta slanine, kuhane z graham, tri juhe;

v sredo: funt moke;

v četrtek: funt govedine s krompirjem;

v petek: pol funta riža;

v soboto: pol funta slanine z graham, tri juhe, funt sira in osem funtov kruha za ves teden.

Povrh tega bokal pive in bokal vode na dan; ker pa se pivo hitro skisa in je zdravju potnikov potem škodljivo, vzame ladja piva le za del poti s seboj in čim to poide, izdaja dvojno porcijo vode. Polovico vode je treba oddati za kuho. Ladja vozi s seboj tudi jesih, ne le za vzdrževanje čistoče, da bi ob vsakem času izboljšala in osvežila zrak, temveč predvsem tudi ljudem za okrepčilo.«

V. P.

Zlati poroki

V Salemu, Ohio, bosta 17. julija slavila zlato poroko naša dolgoletna naročnika Frances in Jakob Mihevc. Frances je rodom iz Dragomelj pri Kamniku, Jakob pa iz Dolnjega Logatca. Naša in poročila sta se v Ameriki. V Salemu imata v tihi dolinici sredi zelenega gozdiča svoj lepi dom, ki jima ga je postavil zet Mihael Zimic iz Floride. Oba zakonca sta pridno delovala v slovenskih narodnih društvih. Vsa čast tej narodnozavedni ženi, ki je vztrajala, da so se njeni otroci dobro naučili materinega jezika — tako na primer govori hčerka Emilija, zdaj poročena Zimic, čeprav rojena v Ameriki, še danes kar lepo slovensko.

Frances in Jakob uživata danes svoj zasluženi pokoj. Družbo jima delajo knjige in časopisi, med temi tudi naša »Rodna gruda« in Slovenski izseljenski koledar.

*

12. julija letos praznujeta zlato poroko rojak Franc Čebin in njegova soproga Elsie v Hombergu. Rojak Čebin je dolgoletni organizator skupinskih izseljencev iz Porurja.

*

Jubilantom naše prisrčne čestitke. Še na mnogo let!

Slovenska izseljenska matica

V SAVINJSKI DOLINI

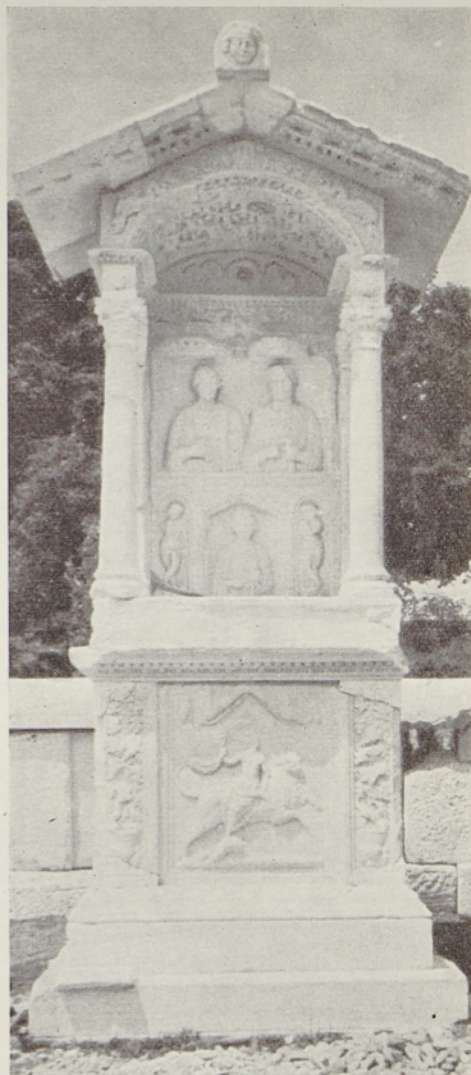
2000 LET STARO POKOPALIŠČE

Pred nekaj leti je neki Savinjščan v vasi Šempeter v Savinjski dolini (nedaleč od Žalca) pri kopanju peska naletel na večje kose obdelanega kamna — belega marmora. Skupaj z vaščani, ki so si ogledovali najdbo, je zaslutil njegovo vrednost in o tem obvestil starinoslovce v Celju in Ljubljani. Ti so vse doslej skrbno preiskovali zemljišče (sadoxnjak) in našli še mnogo lepo obdelanih kamnov.

Ko so jih sestavili, so dognali, da je tu bilo okrog leta 100 po našem štetju rimsko pokopališče, last takratnih veljakov, ki so imeli okrog Šempetra svoja posestva. Le-ti so se v uradnih dnevih vozili tudi v Celje, kjer so uradovali. Nagrobne kapele je po vsej verjetnosti izdelala celjska kamnoseška delavnica, marmor so pa pripeljali iz bližnjega Vitanja. Leta 268 so bile v Savinjski dolini velike poplave in Savinja, ki je tekla poleg pokopališča, je nagrobne kapele, kamnito ograjo, sarkofage itd. razmetala.

Pokopališče, ki so ga avgusta letos obnovili, spada med najpomembnejše zgodovinske znamenitosti Evrope. Prav zato bodo tu v kratkem zgradili tudi muzej in na bližnji avtomobilski cesti Ljubljana—Maribor postavili opozorila vsem domačim in tujim turistom. Ker pa so okrog tega zemljišča verjetno še ostanki pokopališča, bodo z izkopavanji nadaljevali. V ta namen bo treba podreti tudi nekaj hiš.

Pred poplavo so kapele stale v eni vrsti in ne tako, kakor na sedanjem obnovljenem pokopališču. Vsakega obiskovalca zlasti preseneča, ko zagleda na kapelah dvokapne strehe z velikimi napušči, kakršni so na kmečkih hišah. To je dokaz, da so celjski kamnoseki mislili na padavine, ki v daljšem razdobju lahko močno poškodujejo marmor. Vse kapele, ki so jih doslej sestavili in izkopali, imajo na spodnjih delih kamnite skrinje. V njih so mrliče sežigali, pepel pa spravljali. Nekatere med njimi so posebno velike. Po stebri, ki so ga izkopali, sodijo, da je ena izmed njih bila visoka celo 12 metrov.

Rojaki nam pišejo

Kljub temu imamo lepe uspehe. Naslednji nastop bomo imeli 7. maja.

Anna Jesenko

VI STE EDINI,
KI MI TOLAZITE SRCE

Skolinov pri Warszavi, Polska

Spet je minulo leto dni in zato sem vzel pero, da vam se iz vsega srca zahvalim za vaš trud in za pošiljanje »Rodne grude«. Vi ste edini, ki mi tolažite srce daleč od rojstne domovine. Slovenska izseljenska matica je kakor mati za vse tiste, ki je nimamo blizu ali pa je sploh nimamo.

Kot sem že večkrat povedal, je takrat, ko pride »Rodna gruda«, zame mali praznik, saj to je pozdrav rojstne domovine, na katero sem zelo ponosen. Priznam, da revije ne preberem samo enkrat, večkrat sežem nazaj tudi po starih številkah in berem, saj tu

nimam drugega slovenskega tiska.

Vsako leto vroče želim, da bi obiskal »stari kraj«, toda leto za letom gre naprej in moj obisk ostane samo sanje, ker je preveč drago, da bi mogel na pot. Bojim se, da pred smrtjo ne bom videl rojstne domovine. Skrbi me tudi, da ne ukinete pošiljanje »Rodne grude« in zelo rad bi imel tudi vaš koledar.

Vaš Franc Mali

KAR JE VEČ NAJ OSTANE
ZA MATICO
Geldern, Nemčija

Lepo se zahvalim za vaše pismo. Sporočam vam, da je znesek, ki sem ga poslal več, kot znese naročnina za koledar in »Rodno grudo«,

za pomoč matici. Prelepega koledarja iz rojstne domovine sem bil zelo vesel in se vam zanj še posebno zahvaljujem.

Franc Novšak

OBZALUJEM,
DA NISEM ZASTOPNIK
ZA LETOSNJI KOLEDAR
Cleveland 2, Ohio, ZDA

Obžalujem, da nisem zastopnik letošnjih koledarjev. No, prepričana pa sem, da jih bodo rojaki kupili drugje. Pošiljam vam naslov novega naročnika mr. Frank Zeleznika. Pri nas po starem; še vedno sem poročevalka pri zboru »Triglav«; to se pravi, zbor še vedno prepeva! Tu je majhna naselbina Slovencev in je delo težje kot na vzhodni strani mesta in drugod.

NI JIH LEPSIH KRAJEV,
KOT JE SLOVENIJA

Pittsburgh, Kansas, ZDA

Pošiljam vam doplačilo za letošnjo naročnino »Rodne grude« in tri dolarje za letošnji koledar. Čeravno mi finance ne teko najboljšje, bom stisnil pas, da prihranim za naročnine vaših lepih publikacij. Res je, da skoraj ni lepših krajev na svetu, kot je Slovenija. Kot pišejo obiskovalci, tudi ni daleč okrog tako družabnih in dobrosrčnih ljudi, kot so Slovenci. Posebno všeč mi je slovenska pesem in glasba sploh. Po njej sodim, da slovenski narod po umetniškem, kulturnem in družabnem življenju prednjači pred drugimi.

Matevž Premk

Bled

Poljanska
dolina
nad
Skofjo Loko
(foto Mlakar)

ZADNJI STARI NASELJENEC
SLOVENSKE NASELBINE
V E. MOLINE ILL.

East Moline, Ill.

Vsak mesec željno pričakujem »Rodno grudo«. Ko me obišče in jo čitam, mislim, da govorim z najboljšim prijateljem. Kajti jaz sem zdaj zadnji stari naseljenec v tej naselbini East Moline. Januarja sem izgubil ljubega prijatelja Tonea Klanška. Doma je bil iz Rateč. Bil je naprednega mišljenja in vesel družabnik. Dočakal je 82 let. Bil je moj zadnji prijatelj v tej naselbini in ga zelo pogrešam.

Ignatz Resetich

VASE PUBLIKACIJE SO MI
ZELO VSEČ

Niddrie, Vic., Australia

Lepo se zahvaljujem za »Rodno grudo«, pesmarico in »Pozdrav iz Slovenije«. Vaše publikacije so mi zelo všeč, saj mi bodo pokazale življenje naših ljudi v domovini in po svetu. Priznam, da nisem pričakoval tako kvalitetnega tiska. Pesmarico sem že večkrat uspešno uporabil. Oglasil se bom z obširnejšim dopisom o tukajšnjih Slovencih. Pošiljam vam naslov rojaka Martina Vizjaka, ki se tudi zanima za »Rodno grudo«.

Pošiljam vam denar za revijo, pesmarico, album in koledar.

Henrik Jeršič

LE SE POŠILJAJTE
»RODNO GRUDO«!

Linton, Indiana, ZDA

Skoraj pol leta sem bil od doma. K sreči mi je sosedja pošiljala revijo »Rodno grudo«. Zdaj sem spet doma in revijo mi le še naprej pošiljajte! Zelo rad jo prebiram, prav tako kot »Prosveto«, na katero sem naročen že trideset let. Pozdravljam vse naročnike »Rodne grude«, še posebej pa osebe iz seljske matice.

Jennie Dolence

POSILJAM NAROČNINO ZA
»RODNO GRUDO« IN KOLEDAR
La Machine, Nièvre, France

Prejel sem vaše lepe koledarje. Sem pozen, a zanesljiv plačnik. Danes vam pošiljam 105 NF za naročnino »Rodne grude« in za koledarje. V imenu vseh naročnikov se zahvaljujem za redno pošiljanje in vas lepo pozdravljam.

Jakob Selak

TRIJE ROJAKI UMRLI
V ENEM TEDNU
Fontana, Cal.

Kar precej Slovencev je zdaj v Fontani. Imamo tri društva: SNPJ, društvo Slovenske ženske zveze in dru-

štvo sv. Jožefa št. 255. Vsa lepo napredujejo. Imamo tudi svoje dvorane in klube ter dom za ostarele. Razvedrila nam ne manjka, zato pa ljudje k nam radi prihajajo in tudi v vedno večjem številu. Tudi za delo ni težav, saj je v okolici precej večjih podjetij. Kar zremo za smrt rojaka, nas novica vse potare. Zdaj smo v enem tednu izgubili kar tri rojake: Johna Jerina, Franka Pikla in Tonjka Blatnika. Vsi trije so vrsto let živeli v Fontani, zato so imeli veliko prijateljev, ki so jih v lepem številu spremili do zadnjega doma, ki so ga našli v ameriški zemlji.

Vreme imamo tukaj lepo, sonce toplo sije in je pravo zdravilo za bolne in ostarele. Dežja je le malo, vendar nam kljub temu vode ne zmanjka niti za namakanje vrto in obširnih nasadov oranž.

Josephine Strnad

Z VESELJEM POKAZEM VAŠO
REVIJO KANADČANKAM
Kirkland Lake, Ont., Kanada

Pošiljam vam naročnino »Rodne grude« za nazaj in za naprej. Revijo prav radi čitamo in nas večkrat kar potegne v rojstno domovino. Z veseljem pokažem vaše revije tudi kanadskim ženam. Lepe pozdrave.

Ioana Rauch

NISMO POZABLJENI
Toulon Var, Francija

Prisrčno se vam zahvaljujem za »Rodno grudo« in za vaš koledar. Človek v tujini je res globoko ginjen in zadovoljen, ko vidi, da ni pozabljen od svojih dragih doma. Prisrčno vas vse pozdravljamo!

Marija in Dominik
ter sinko Medo Bressi

LEPE STVARI SEM NASEL
V KOLEDARJU

Ohringen, Württemberg, Nemčija

Lepo se vam zahvaljujem za pošiljko »Rodne grude«. Vedno z nestrpnostjo pričakujem poštarja in prvo vprašanje je, če je prinesel vašo priljubljeno revijo. Zelo sem bil vesel tudi vašega letošnjega koledarja. Spominja me na moj rojstni kraj in zelo lepe stvari sem našel v njem. Videl sem fotografije modernih stanovanjskih blokov, gradnje hidrocentral, tovarn itd. in se prepračal, kako lepo skrbi nova Jugoslavija za delovne ljudi. In vse rad verjamem, saj mi tudi moje sestre in bratje pišejo, kako lepo je zdaj pri nas na Štajerskem. Tudi sam bi rad prišel z družino na obisk rodne zemlje.

Iz srca vas pozdravlja vaš rojak Raimund Waupotisch

PRIDOBIL SEM DVA NOVA
NAROČNIKA

Lisbon, Ohio, ZDA

Oprostite, ker sem malo zakasnili z naročnino za »Rodno grudo«. Prebiram jo že od 1958. leta. Naročil sem jo, ko sem obiskal rojstno domovino in mi je zelo všeč. Prinaša nam novice iz vsega sveta. Zato sem vam pridobil dva nova naročnika in vam pošiljam dvonajst dolarjev za naročnine.

Stephan Chuck

PRI VAS JE DELAVEC
ZAVAROVAN OD ROJSTVA
DO GROBA

Euclid 25, Ohio, ZDA

Že dolgo se pripravljam, da bi pisal in se vam iskreno zahvalil za vse gostoljubje in prijaznost, ki ste mi jo nudili ob lanskem obisku rojstne domovine. Obiskal sem jo po enainpetdesetih letih bivanja v Ameriki. Žal mi je, da ne morem stalno živeti pri vas. Letos vas obišče mnogo mojih prijateljev, jaz pa jih bom moral, žal, spremljati le v mislih. Prišla sva navzkriž s finančnim ministrom in zato za enkrat z mojim potovanjem ne bo nič.

Čudim se nekaterim rojakom, ki nič ne berejo in niso še bili na obisku v »starem kraju«, da vedo toliko povedati in to ne najbolje. No, jaz sem se na lastne oči prepričal, da ste v petnajstih povojnih letih napravili prave čudeže na polju gospodarskega in kulturnega napredka. Res je, da kje še kaj ni v redu, a prepričan sem, da boste čez deset let, če bo šlo tako naprej, imeli »Ameriko«. Že zdaj je pri vas za delavca veliko boljše, kot pri nas. Zavarovan je od rojstva do groba. Potrebno bi bilo le še kmete nekako združiti, prevzgojiti in opremiti s stroji — pa bi še oni dosegli večje uspehe. Vem pa, da je marsikje kriva tudi njihova trma, a prav gotovo boste s časoma tudi to uredili.

Anton Vehar

SREČNA SEM, DA VIDIM
ROJSTNI KRAJ

Black Diamond, Wash., ZDA

Pošiljam vam pet dolarjev za naročnino »Rodne grude«. Zelo rada jo berem in gledam slike iz vseh krajev sveta, še posebno pa iz do-

movine. Srečna sem, da lahko vsaj po fotografijah še vidim rojstni kraj. Kako rada bi šla tja na obisk, a verjetno se mi ta srčna želja ne bo izpolnila, ker sem že stara.

Frances Zumek

IZ SRCA
SE VAM ZAHVALJUJEM

Winnipeg 4, Man., Kanada

Prejel sem prekrasni Slovenski izseljenski koledar 1961. Iz srca se vam zahvaljujem za to lepo slovensko knjigo. Tudi »Rodno grudo« z ženo vsak mesec prav težko pričakujem. Najprej pregledava vse slike, da bi videla, če je kakšna iz najinega rojstnega kraja. Pošiljam vam deset dolarjev za naročnino; kar je več, naj bo za tiskovni sklad.

Andrej Ribarovič

Tudi letošnji koledar je lep in zelo zanimiv tako vsebinsko kot slikovno. Srčno rada se spominjam pomladi pred osmimi leti, ko sem bila na obisku v rojstni domovini. Kar naprej gledam slike Trente, Portoroža in drugih krajev, kjer sem se takrat vozila na skupnem izletu po Sloveniji. To so bili veseli časi!

Frances Gabrosek

VASI IN MESTA
SO MNOGO LEPSA

Grand Combe, Gard, Francija

Pošiljam vam naročnino za »Rodno grudo« in »Slovenski izseljenski koledar«. Oboje vsi z veseljem čitamo, saj nam vaši publikacije vzbujata drage spomine na našo lepo, zdaj tako na-

Zvestemu rojaku, sodelavcu in zastopniku naših publikacij

PHILIPU PROGARJU

iz Pittsburgha, Pa. v ZDA, prav iskreno čestitamo k 80-letnici. Ob tem lepem življenjskem jubileju mi želimo še veliko zdravja in zadovoljstva!

Slovenska
izseljenska matica

»RODNA GRUDA«
NAM ZDRAVI SRCE IN DUSO
Mosnes, Indre et Loire, Francija

Iskreno se vam zahvaljujem za vašo cenjeno pošiljko, ki me je zelo razveselila in utešila. V tujini nam ni najlepše, vse predaleč smo od svojih dragih domačih. »Rodna gruda« združuje naše misli, nam zdravi srce in dušo in nam prinaša zanimive novice. Posebno so me razveselile fotografije Ljutomera, Ormoža in Lahoncev, ki je moj rojstni kraj, katerega nisem videla petindvajset let.

Sandri Karolina

ZELO NAS VESELI
VAS NAPREDEK

New Smyrna Beach, Fla, ZDA

Vsebinska našega koledarja je proovrstna. Na zanimiv način prikazuje hiter napredek naše nove socialistične domovine. Nas napredne ameriške rojake zelo veseli vaš nagel napredek, še posebno v industriji, ki je osnova za vsako moderno državo. Velikokrat me nekaj sili, da bi si šel ogledat svoj »stari kraj«, so pa vedno kakšni zadržki. Najiskrenejše pozdrave!

John Gorjanc

MARSIKAJ SEM ZE
PO DVAKRAT PREČITALA

Regensburg, Nemčija

Z velikim veseljem sem prejela vaš koledar in »Rodno grudo«. Prosim, ako ni prepozno, da postanem stalna naročnica te vaše lepe in zanimive revije. Ko sem prejela prve številke na vpogled, sem vse prečitala od začetka do konca, marsikaj pa tudi po dvakrat. V okolici ni nobenega domačina. V družini govorimo slovensko, zjutraj in zvečer pa poslušamo radio

Mladost

Oj mladost, sladkost življenja,
komaj prideš, pa že greš!
Sladkih upov, hrepenenja,
človek komaj se zaveš!

Komaj veš, da čas mladosti
je življenje polno sanj,
da začetek je radosti —
in začetek je dejanj.

In začetek nove poti,
ki nas pelje v širni svet,
v tok življenja, ki nasproti
nam prihaja s časom let.

In začetek je trpljenja,
in začetek je prevar;
jasni dnevi so življenja —
so nevihte, je — vihar.

M. B. Nickelson, La Jara, Colorado

TO SO BILI VESELI ČASI
Barberton, Ohio, ZDA

Ker mi v kratkem poteče naročnina za »Rodno grudo«, vam pošiljam štiri dolarje, da mi jo boste še naprej pošiljali, kajti z velikim veseljem jo prebiram.

predno domovino. Lepe slike nas v mislih prenašajo v krasno Slovenijo. Ko sem bila na obisku, sem videla, da so vasi in mesta mnogo lepša, kot so bila pred tridesetimi leti, ko sem šla po svetu.

Fanika Sališnik

iz domovine. Ko sem pokazala vaš koledar tukajšnjim Nemcem, so kar utihnili.

Marica Kumer z družino

POREDKOMA SLISIM PRELEPO SLOVENSKO BESEDO

Drancy (Seine), Francija

Že dalj časa živim v okolici Pariza. Zelo poredkoma slišim in čitam našo prelepo slovensko besedo. Po prijateljih sem izvedel, da v Ljubljani izhaja mesečni list »Rodna gruda«, ki opisuje dogodke v domovini in življenje slovenskih izseljencev. Zato se vam toplo priporočam, da mi ta list čimprej pošljete, in sicer vse letošnje številke.

Roman Kodelja

V FLORIDI JE SE VELIKO SLOVENCEV

Willoughby, Ohio, ZDA

Pošiljam vam naročnino za »Rodno grudo« in »Slovenski izseljenski koledar«; kar je več, naj bo za vaš sklad. Oprostite, ker sem s plačilom tako pozna, z mojem sva namreč bila na počitnicah v Floridi. Tukaj je zelo lepo in toplo in vedno sije sonce.

V Floridi živi še mnogo Slovencev, med njimi tudi precej farmarjev. Samo v okolici New Smyrna Beach je okoli 80 družin. Mnogo jih je pa raztresenih po drugih mestih. Skoraj vsi imajo lepe, moderne domove in v zimskih mesecih je zelo prijetno gledati njihove cvetoče vrtove. Zemljo ni težko obdelovati, ker je peščena in črna. Zdaj sva z mojem spet doma, ker imava tudi dosti dela okoli naše majhne sadne farme.

Mary Terlep

DOKLER BO DIHAL

Barberton, Ohio, ZDA

John Jankovich mi je dal štiri dolarje, da zanj poravnam letošnjo naročnino »Rodne grude«. Rekel mi je, da ne bo pustil tega lista, dokler bo dihal. Zelo je navdušen nad vašim napredkom, vedno se zanima za narodnostno življenje in še posebno za delavsko gibanje. Kmalu jih bo imel 80 in vsi mu želimo, da bi še dolgo živel zdrav in zadovoljen!

John Slanovec

Današnja Brestanica

HREPENENJE

Oj zlati vi mladostni časi za vselej ste minili, zdaj le od spominov srečnih krepim srce v tujini.

Gostoljubje tuje uživam, domotožje me mori, srce le tja nazaj v domače hribe si želi.

Ivanka Flander,
Stirling-Wendel

DOMAČE ČTIVO JE V TUJINI NAJDRAŽJE

Winnipeg, Manitoba, Canada

»Rodno grudo« redno prejemam in nikoli je ne bom odpovedal, dokler bom živel v tujini. Najlepše se hvaljujem za požrtvovalnost naših poštenih slovenskih ljudi v rodni domovini. Domače čtivo in vesti iz domovine so najdražje za Slovence v tujini. Z velikim veseljem vse prečitam, posebno pa sem vesel slik iz naših krajev, ki so za nas v tujini še posebno lepi in dragi.

Karel Kurnjek

TRDO SMO MORALI GARATI

Fontana, Cal.

Vreme je tukaj v resnici lepo. Zime imamo tople, poleti pa seveda vročino, k sreči pa so noči hladne, da se človek lahko naspi in dobro spočije. Ta dežela je res primerna za počitek starih ljudi, upokojencev, ki so zgarani od dolgoletnega težkega dela. Saj če berete list Prosveto, jasno vidite, da nam starim priseljencem tukaj ni bilo poslano z rožicami. Trdo smo morali garati, posebno tisti, med katerimi sem bil tudi jaz, ki niso znali angleško, so morali prijeti za najslabša dela. Jaz sem prišel v Ameriko v Calumet, Mich. leta 1902, ko sem imel 17 let. Nikjer nisem mogel dobiti dela v boljših jamah. Čez tri tedne sem se moral zaposliti v najbolj globokem rovu devet tisoč čevljev (2700 metrov, op. ur.) globoko pod zemljo. Tam je bila strašna vročina. Vsi smo delali brez srajc, samo v hlačah in obuti v

težke čizme. To je bilo res najtežje delo. Toda če smo hoteli živeti, smo morali prijeti zanj. Noben »grinhorn« (zelenec), ki je na novo prišel v to »obljubljeno deželo« (in bilo nas je takšnih kar precej), ni dobil boljšega dela. Tisti, ki so imeli tukaj svoje sorodnike, očeta ali brata, so bolje živeli, ker so jim ti pomagali z denarjem ali pa z dobro besedo pri bosu ali v pisarni.

Sam pri sebi sem sklenil, da bom delal v tem globokem rovu samo tako dolgo, da si bom prislužil za vožnjo nazaj v rojstni kraj. Potem pa se je drugače obrnilo. Čeprav sem moral tako težko delati, je bilo bolje, kakor pa da bi doma služil Francu Jožefu in to tri leta zastoj. Tako pa sem lahko z zaslužkom od časa do časa podprl svojo mater z nekaj dolarji, končno sem si pa prislužil toliko, da sem lahko mater vzel k sebi v Ameriko, da se ji ni bilo treba doma na gruntu ubijati.

Joseph Sustarich

Samega sebe je nabil

Miha je prišel v Westfalijo kmalu po prvi svetovni vojni. Doma je pustil nevesto Tilčko, za katero se je pa tako bal, da ji je že od prvega zaslužka poslal za vožnjo, da je prišla za njim. Kmalu sta se v Gladbecku poročila. Dom sta si v začetku opremila s starim pohištvom, ki sta ga poceni kupila od rojaka, ki je odšel za delom v Ameriko.

Miha je bil priden delavec. Ni pil ne kadil, le eno napako je imel, bil je zelo ljubosumen. Kljub temu pa je oddal sobo priletnemu Poljaku.

Že čez dobro leto je izpolnil Tilčkin željo: kupila sta si novo, moderno pohištvo. Sem je spadala tudi omara, ki je imela v vratih veliko od vrha do tal segajoče zrcalo.

Čeprav Miha ni pil, so ga nekoč kameradi le zvabili v gostilno Heinricha Küperja. V veseli družini se je hitro razživel in pridno praznil kozarčke. Zelo židane volje jo je po polnoči primal domov. Seveda je Tilčka že spala. Luna je skozi bele zastore sijala v spalnico. Videl je Tilčkin glavo na beli blazini in stopil bliže k postelji — tedaj pa ga je skoraj zadela kap. Kajti pri postelji je zagledal moškega, ki se mu je predrzno bližal. Od jeze mu je postalo vroče in mraz, vse obenem. V trenutku je pogruntal, da mora biti to samo podnajemnik, nihče drug.

»Ti prekleti stari poljski babjek, zdaj sem te pa dobil,« je ves besen zakričal in planil vanj.

Steklo je zažvenketalo, ko je s pestjo treščil v zrcalo. Tilčka se je prebudila in prestrašena zakričala. Miha pa je bil v trenutku trezen. Od takrat se ni nikoli več napil in tudi ljubosumen ni bil več.

Kakor na živinskem sejmu

Rojak Garber iz Creutzwalda je dober živinorejec, zato pa se tudi kupci zanimajo za njegovo »živino«, kar dokazuje tudi tale slika. Kakor pa nam je sporočil, kupčija ni bila sklenjena, ker je kupec premalo ponudil za njegovega tolstega — zajčka.

PRISPEVKI ZA TISKOVNI SKLAD

Chikaški krožek Progresivnih Slovenk poklanja 10 dolarjev »Rodni grudi« v spomin na nedaven obisk Vide Tomšičeve v Chicagu.

Jakob Peternel 1 dolar, Anton Richtar 1 dolar, Krist Stokel 1 dolar, Frances Zumek 1 dolar, John Tomšič 1 dolar, John Gorjanc 2 dolarja, Frances Vidmar 2 dolarja, Mary Trlep 1 dolar, Frank Muha 1 dolar, Tončka Urbanc 2 dolarja, Philip Progar 1 dolar, Jacob Gorup 0.50 dolarja, Matt Kirn 5 dolarjev, J. N. Rogelj 8 dolarjev, Joe Mišič 5 dolarjev, Matt in Frances Kirn 5 dolarjev, Matt Kirn 2 dolarja, Mary Iskra 3 dolarje, Louis in Jennie Smith 1 dolar, Joseph Oblak 1 dolar, Frank Klune 2 dolarja, Mary Zihlerl 1 dolar, Pepca Slapnik 10 avstrijskih šilingov, Andrej Bibarovič 3 kanadske dolarje, Joseph Lovrin 10 NF, Franc Pejovnik 4 DM, Ludvig Vene 4 DM, Štefan Schein 500 din, Fani Eppich 1000 din, Jože Irman 2500 din, Frances Wider 2 dol., Ludvik Kosi 4 NF, Avgust Bezjak 3 DM.

Iskrena hvala!

»Tovarišica, matematike se nisem naučil, samo to bi vam rad povedal, da smo vas izbrali za miss našega razreda.«

Že nad trideset let obstaja v zadovoljstvo
vseh potnikov potovalna agencija

August Kollander & Co.

CLEVELAND 3, OHIO, ZDA

6419 St. Clair Ave — TELEFON HE 1-4148
KABEL KOLLANDER CLEVELAND

Pooblaščeni zastopniki vseh letalskih
in pomorskih družb. Nakazovanje denar-
ja med jugoslovansko Narodno banko in
American Expres Company. Pošilja pa-
kete s hrano in blagom v Jugoslavijo in
druge države. Preskrbuje listine za razne
pravne zadeve, tudi za vselitev v ZDA.
Opravlja posle javnega notarja. S posre-
dovanjem potovalne agencije Kollander
& Co. potuje letno nad 500 potnikov v
Jugoslavijo. Že nad 30 let služi trdka
Kollander v veliko zadovoljstvo našemu
narodu, zato uživa neomajno zaupanje v
vseh omenjenih poslih. — Se priporoča

AUGUST KOLLANDER

Glasilo Slovenske narodne
podporne jednote

PROSVETA

*Najbolj razširjeni
slovenski časnik
z naprednimi smernicami
v Združenih državah
Amerike pozdravlja
slovenske rojake
po vsem svetu
in v stari domovini*

*Berite naš list, da boste
zvedeli, kaj je novega
po svetu in v domačem
kraju*

2657 So. Lawndale Ave
Chicago, Illinois

Hotel Turist

LJUBLJANA — DALMATINOVA 15
YUGOSLAVIA

Tel. 50-129, 50-875

Wire: Turisthotel Ljubljana

*This comfortable hotel.
running hot and cold water.
central heating, passenger lift.
telephones in the bedrooms,
bathrooms, private apartments,
audible and visible signals.
Excellent catering;
international kitchen and national
dishes; own restaurant with
pleasant garden
and private rooms for parties.*

Rojaki, pozor!

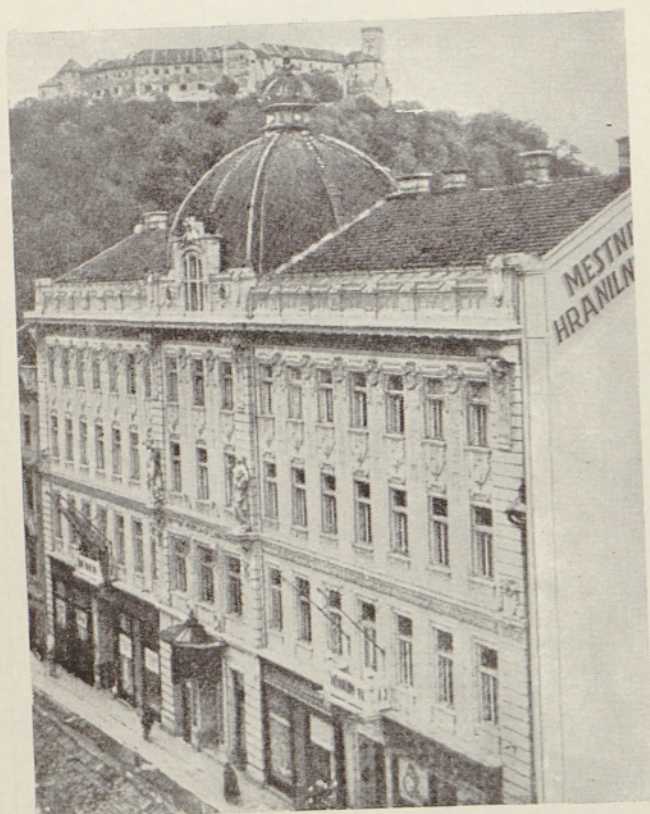
Iščem mlajšega rojaka, izučenega v
kovinski stroki, ki govori španski jezik;
ima veselje do trgovine in je sposoben
voditi podjetje z okrog osemdeset delavci.
Kandidat naj mi piše v Mehiko ter pošlje
svoj življenjepis, spričevala o strokovni
usposobljenosti in svoji dosedanji zapo-
silitvi. V primeru, da ustreza zahtevanim
pogojem, dobi v mojem podjetju takojš-
njo zaposlitev. Postal bi moj pomočnik
v vodstvu podjetja, kjer ga čaka sijajna
bodočnost. Sem že v letih in želim izro-
čiti upravo svojega lepo napredujočega
podjetja v sposobne roke našim ljudem.
V vodstvu svojega podjetja lahko zapo-
slim dva ali tri sposobne vodilne usluž-
bence.

Ivo I. Gabelich

Naslov:

GRAN HERRERIA GABELICH S. A.

9 a. Dr. Lucio 191
MEXICO 7. D. F.

Najbolj
priljubljen
in priznan
denarni zavod
v domovini
je pri slovenskih
izseljencih

MESTNA
HRANILNICA
LJUBLJANSKA

Ljubljana

COPOVA ULICA 5

Mestna hranilnica ljubljanska

VABI VSE ROJAKE IN NJIHOVE SVOJCE,
DA OB OBISKU LJUBLJANE OBIŠČEJO TUDI NJENE POSLOVNE
PROSTORE, POSEBNO, KER TU LAHKO ZAMENJAJO VSE VRSTE
TUJIH VALUT V GOTOVINI ALI ČEKIH.

Menjalnica posluje vsak delavnik od 8. do 12. in od 14. do 18. ure!

Slobodan

Letos 25. maja, ko je praznoval predsednik Tito 69. rojstni dan, mu je ponesel čestitke jugoslovanske mladine dvajsetletni Slobodan Jovanović iz Titovega Užica.

Kdo je Slobodan?

Slobodan je delavec-kovinar, kakor je bil nekoč Tito. Dela v svojem rojstnem kraju v Titovem Užicu v tovarni »Prvi partizan«. To je bil prvi kraj v Jugoslaviji, ki so ga 1941 osvobodili partizani. Rekli so mu Užiška republika.

V času svobodne Užiške republike se je tam čevljarju Simi Jovanoviću rodil sin. V spomin, da se je rodil na svobodnih tleh, mu je dal ime Slobodan. Že v svojem prvem letu je Slobodan izgubil očeta, ki je padel kot partizan.

Ko je imel Slobodan pet let, se je prvič srečal s Titom. To je bilo v juliju 1946 pod planino Zlatibor, kjer je bil v otroškem letovišču. Ko je Tito obiskal planino, se je ustavil tudi v letovišču, kjer je bil prisrčno sprejet. Najmanjši v vrsti otrok, ki so toplo pozdravljali, je bil Slobodan. V rokah je imel žogico iz cunj. Toda žogica neubogljivka mu je ušla in za njo se je pognal Titov pes Tiger. Deček je zajokal. Tito pa je zapodil psa in dvignil Slobodana v naročje. Takrat sta se spoznala. Slobodan se je Titu predstavil in mu povedal, da je njegov oče padel v partizanih.

Petnajst let je minilo in zdaj sta si Slobodan in Tito spet segla v roke. Slobodan je maršalu povedal, da ima rad svoj poklic, rad pa bi znal in vedel še več, zato bo letos v jeseni postal študent strojne fakultete v Beogradu.

Na to srečanje bo Slobodana še dolgo spominjala ročna ura — darilo maršala Tita.

On 25th May of this year, on the behalf of Yugoslavia's youth, twenty years old Slobodan Jovanović congratulated president Tito on his 69th birthday.

Who is Slobodan? He is a metalworker as Tito was in his time. Slobodan was born at Užice in

Serbia, a town liberated by the partisans as early as in the year 1941, and then called »The Republic of Užice«.

Since he had been born during the Free Republic of Užice, his father Sima, a shoemaker, named him Slobodan (»Freeman«). Later, his father fell in combat as a partisan. Slobodan first met president Tito as a child of five years in an infants' home at the foot of Mt Zlatibor.

This year when they shook hands again after fifteen years, Slobodan told the Marshal that he likes his trade, and that he would like to learn and know still more; so, this autumn he will go to Belgrade to be a student at the Faculty of Engine-Building.

Slobodan will for a long time be remembered of this meeting by a wrist-watch, a present from president Tito.

Le 25 mai, Slobodan Jovanović, de vingt ans, a félicité — de la part de la jeunesse yougoslave — le président Tito du 69e anniversaire de sa vie.

Quel homme est Slobodan? C'est un ouvrier en métaux comme Tito l'a été de son temps. Slobodan a été né à Užice en Serbie, dans la petite ville qui avait été libéré par les partisans en 1941 déjà, et puis nommée »la République d'Užice«.

Puisqu'il était né pendant la période de la libre république d'Užice, son père, le cordonnier Sima, le nomma Slobodan (»homme libre«). Dans la suite, son père fut tué à l'ennemi comme partisan. Slobodan rencontra le président Tito la première fois à l'âge de cinq ans, dans un asile d'enfants au pied de Mt. Zlätibor.

Cette année, quand ils se serraient les mains de nouveau après quinze ans, Slobodan raconta au Maréchal qu'il est bien attaché à sa profession mais qu'il aimerait apprendre et savoir encore plus, et à cet effet en automne il se transférera à Belgrade pour y étudier à la faculté de la construction des machines.

De ce rencontre Slobodan sera fait souvenir encore long-temps par la montre-bracelet, présent du président Tito.

Im Namen der Jugend Jugoslawiens beglückwünschte heuer am 25. Mai den Präsidenten Tito zum 69. Geburtstag der zwanzigjährige Slobodan Jovanović.

Wer ist Slobodan? Er ist ein Metallarbeiter, wie einst Tito einer war. Slobodan ist in Užice in Serbien geboren, einem Städtchen, dem die Partisanen schon im Jahr 1941 die Freiheit gebracht und den Namen »Republik Užice« gegeben hatten.

Da er zur Zeit der freien Republik von Užice zur Welt gekommen war, empfing er von seinem Vater, dem Schuhmacher Sime, den Namen Slobodan, d. i. »der Freie«. Der Vater fiel nachmals als Partisan. Slobodan hatte sein erstes Zusammentreffen mit Präsident Tito als fünfjähriger Knabe in einem Kinderheim am Fuße des Zlätibor.

Als sich die beiden Männer heuer nach fünfzehn Jahren wieder die Hände drückten, berichtete Slobodan dem Marschall, er sei seinem Beruf sehr anhänglich, wünsche aber noch mehr zu lernen und zu können, und darum werde er im Herbst nach Beograd gehen, um dort an der Fakultät für Maschinenbau zu studieren.

An diese Begegnung wird den jungen Slobodan lange noch die Armbanduhr erinnern — ein Geschenk des Präsidenten Tito.

Nove priložnostne znamke

Dne 25. maja, ko praznujemo v Jugoslaviji dan mladosti, je izšla četrta serija priložnostnih znamk s slikami naših zdravilnih zelišč in industrijskih rastlin. Serija ima devet znamk v nominalni vrednosti 400 din.

Na vseh naših priložnostnih znamkah v letošnjem letu bo natisnjena letnica 1941—1961, kot znak jubilejnega leta vstaje naših narodov. Tudi na zgornjem levem robu teh znamk je ta označba. Vse znamke so tiskane v štirih barvah.

TEKMA

PO OB DRVI . Z SE DVIGNE

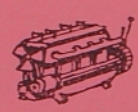
IN RAZPETIH ZLETI NAD POD .BO

 HITREJŠI ALI ? MAHA S ČRNI

PRELETI ,PRELETI ,PRELETI

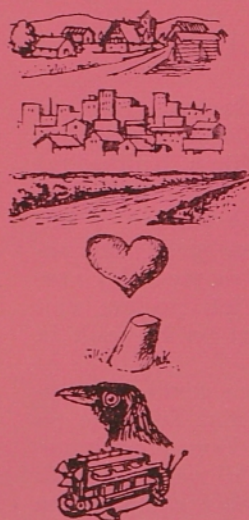
IN .PA MU OMAGA, OPEŠAJO.NA

SEDE IN POVESI.PO ZDRVI MIMO

 ,ZAKAJ IMA NAMESTO

CESTA
GOZD
AVTOMOBIL
DREVO
VRAN
PEROTI
NEBO

VAS
MESTO
REKA
SRCE
OBCESTNI KAMEN
GLAVA
MOTOR

Premalo in preveč

NA KOROŠKEM JE BILA NEKOČ HUDA SUŠA. PA SO SE KMETJE POGAJALI Z ŽUPNIKOM, DA BI BOG DAL DEŽJA. PONUJALI SO MU PET RAJNIŠEV, ŽUPNIK PA JE ZAHTEVAL DESET. NAPOSLED SO ZMAGALI KMETJE. PROCESIJA JE BILA IN PROŠNJIKI SE ŠE NISO UTEGNILI VRNITI DOMOV, KO SE JE ULIL DEŽ. VENDAR JE KOMAJ OROSIL ZEMLJO. KMETJE SO ZNOVA ŠLI K ŽUPNIKU.

»SAJ SEM VAM PRAVIL, DA ZA PET RAJNIŠEV NE MORE BITI DOVOLJ DEŽJA!« JIM JE TA POJASNIL.

»NAJ GA BO ZDAJ ZA DESET RAJNIŠEV!« SO REKLI FARANI.

PROCESIJA JE SPET BILA. PROŠNJIKI SE ŠE NISO UTEGNILI VRNITI DOMOV, KO SE JE ZAČELO NEURJE. NAJPREJ SE JE ULIL DEŽ, POTEM JE ZAČELO NASIPATI TOČO, DA JE UNIČILO VSO RAST.

ZDAJ SO SE KMETJE HUDOVALI, KAJ DA JE TO? ŽUPNIK PA JIM JE POJASNIL:

»MAJHNA POMOTA! ZA PET RAJNIŠEV JE BILO PREMALO DEŽJA, ZA DESET PA PREVEČ. ZA SEDEM ALI OSEM BI GA BILO RAVNO PRAV.«

Prežihov Voranc

PREMALO IN PREVEČ

huda suša
kmetje
župnik
dež
so zmagali
prošnjiki

se je ulil dež
se niso utegnili vrniti

neurje
toča
rast
se hudovati
pomota
premalo
preveč

TOO LITTLE AND TOO MUCH

a bad drought
the farmers
the parson
the rain
maintained their point
the processionists

rain poured down
did not have the time
to return
a thunderstorm
a shower of hail
the growth
to be annoyed
a blunder
too little
too much

ZUWENIG UND ZUVIEL

eine böse Dürre
die Bauern
der Pfarrer
der Regen
setzten ihren Willen durch
die Bittgänger

Regen fiel
hatten nicht die Zeit
heimzukommen
ein Unwetter
ein Hagelschauer
die Pflanzen
sich ärgern
ein Versehen
zuwenig
zuviel

TROP PEU ET TROP

une forte sécheresse
les paysans
le curé
la pluie
obtinrent leur volonté
les participants
de la procession
il tombait de l'eau
n'eurent pas le temps
de rentrer
un violent orage
de la grêle
les plantes
se fâcher
une bêtise
trop peu
trop

Zdaj me že ves svet pozna

Pošiljam Vam uganko zavozlanko. Upam, da sem jo pravilno rešil in bom dobil nagrado — slovensko knjigo, saj tako rad čitam. Kolikokrat se spominjam prelepih počitnic, ki sem jih lani preživel v dragi domovini mojih staršev. V mislih hodim po Ljubljani, obiščem spet Grad, nebotičnik in vse tiste kraje, ki so me tako prevzeli s svojo lepoto. Čez dve leti pridem spet kakor sem obljubil. Takrat bom pa že velik in me boste kar težko spoznali.

V novembrski številki »Rodne grude« ste objavili mojo sliko in pismo. Hvala! Zdaj me pa skoraj ves svet pozna. Povedati Vam namreč moram, da sem na tisti članek dobil veliko čestitk in pohvalnih pisem iz vseh delov sveta. Vsem

tem neznanim prijateljem in prijateljicam, ki so mi pisali, hvala za pisma in moj prisrčen pozdrav! Pozdrav vsem čitateljem »Rodne grude«, posebno mladini. Vsem pošiljam vroče poljubčke jaz — Edi, očka, mamica, brat, sestra in tudi naš mali bratec Tonček, ki ima komaj mesec dni, pa že zna slovensko peti — veste zakaj? Zato, ker smo ga lani kupili v domovini...

Edi Kovše, Wolsberg, Francija

DRAGI EDI!

Res si uganko zavozlanko pravilno rešil, in si bil tudi med izžrebanimi nagrajenci. Kakor drugi, si bil prav gotovo vesel nagrade, saj smo vsakemu poslali kar po štiri knjige.

Prisrčne pozdrave Tebi, očku, mamici, bratcu, sestrici in malemu »pevcu« Tončku! Uredništvo